

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

OCHOTNICKÉ DIVADLO V OBCI LUŽANY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Alena Hrabíková

*Učitelství pro střední školy, obor Učitelství anglického a českého jazyka pro
střední školy*

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Viktor Viktora, CSc.

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 30. června 2017

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své diplomové práce prof. PhDr. Viktoru Viktorovi, CSc. za trpělivé, odborné vedení a inspirativní připomínky.

Poděkování patří také mé rodině za pomoc při pátrání po cenných materiálech. Dále děkuji všem, kteří mi poskytli hodnotné zdroje a informace pro zpracování této práce.

Obsah

Úvod	5
Stručný nástin rozvoje kulturního života na Přesticku.....	7
Dějiny ochotnického spolku v Lužanech od historie po současnost	9
Dvacátá až čtyřicátá léta	9
Padesátá až sedmdesátá léta	14
Osmdesátá až devadesátá léta	17
Působení od roku 2000 do současnosti.....	22
Osobnosti ochotnického divadla v Lužanech.....	26
Oldřich Váca.....	26
Rozhovor s manželi Vácovými.....	26
Marie Borová	29
Rozhovor s dcerami Marie Borové.....	29
Miroslava Szlachtová	32
Rozhovor s Miroslavou Szlachtovou	32
Staročeské máje v Lužanech.....	36
Průběh staročeských májů v obci Lužany	37
Ochotnické divadlo na Dlouhé Louce	41
Rozhovor s pamětnicí Annou Klinerovou	42
Ochotnické divadlo v Zeleném.....	44
Závěr.....	46
Resumé	48
Seznam použité literatury a pramenů	49
Seznam obrázků a příloh.....	51

Úvod

Obec Lužany, ač svojí rozlohou neveliká (v současné době zde žije 645 obyvatel), nosí ve své historii dvě významná jména, která se hluboce vryla do rozvoje kulturního života v obci. Jednak je řeč o Josefu Kožíškovi, který se zde narodil a vyrůstal. Tento vesnický chlapec se později stal významným pedagogem a autorem dětských knih. Jeho říkanky, jako například Polámal se mraveneček, recitují děti dodnes. Další důležitou osobou je známý architekt Josef Hlávka - v roce 1867¹ zakoupil zdejší zámek, který se posléze stal jeho trvalým bydlištěm. Díky jeho druhé manželce Zdeňce, která byla významnou pěvkyní a klavíristkou, se Lužany staly centrem kulturního a uměleckého života. Na lužanský zámek pravidelně přijížděly i takové osobnosti, jako například Antonín Dvořák nebo Julius Zeyer. Ti zde pracovali na svých významných dílech a nemalou inspirací jim byla krajina v okolí Lužan. Lužanský zámek se tak stal velkým kulturním centrem nejen pro Přešticko, ale velké vážnosti a významu se těšil v celém národním, vědeckém i kulturním životě². Ostatně Pamětní kniha obce Lužan o tom vypráví takto: „Na vrchu Tanečku nad Lužany dosud stává dřevěná chýše, kde se odbývaly večerní besedy za života Hlávkovy, jichž účastní bývali mnohdy i vzácní hosté: Dr. František Ladislav Rieger, básníci Jaroslav Vrchlický, Julius Zeyer, Prof. Dr. Píč, mistr Dvořák, malíři Mařák a Švabinský, rytíř Antonín Randa, Dr. Karel Mattusch, Ivan Hibar, Stanislav Vráz, cestovatel, hudební skladatelé Oskar Nedbal a Ondříček a mnoho jiných význačných osob a vědátorů³.“ Pokud se nad tím zamyslíme, možná i tato historie mohla ovlivnit vznik zdejšího ochotnického spolku, kterému se tato práce věnuje.

¹ PETRŽELKOVÁ, Věra a Jitka Hrabíková. *Almanach obce Lužany*. Lužany, 2014. s. 5.

² Tamtéž, s. 7.

³ Pamětní kniha obce Lužan, s. 45-46.

V současné době neexistuje jednotný pramen, který by uceleně a do detailu pojednával o působení ochotnického divadla v Lužanech od historie až do současné doby. Velmi stručně se tímto tématem zabývá Ludvík Pouza ve své publikaci *Putování za divadelními ochotníky*⁴ a také *Almanach obce Lužany*⁵, který byl vydán v roce 2014 u příležitosti setkání rodáků. Mým cílem je v této práci zachytit ochotnickou divadelní činnost v obci Lužany od samého počátku až do roku 2017 a podat o ní utříděné a ucelené poznámky.

Při psaní jsem se opírala především o informace z kroniky obce Lužan a kroniky ochotnického kroužku. Práce je podpořena také několika novinovými recenzemi a ohlasy, jejichž výstřižky lze nalézt vložené v divadelní kronice. Velmi cennými zdroji informací byly rozhovory s bývalými i současnými členy lužanského ochotnického kroužku.

V následujících kapitolách se práce bude věnovat rozvoji kulturního života na Přešticku, ve kterém hrají lužanští ochotníci jakožto jedni z nejdéle působících v tomto regionu významnou roli, vývoji amatérského divadla v Lužanech a jeho osobnostem. S činností ochotníků v obci je velmi těsně spjata organizace staročeských májů, a proto jedna z kapitol pojednává právě o této kulturní události. K obci Lužany přiléhají též vesnice Dlouhá Louka a Zelené, a tak jsem uznala za vhodné krátce se zmínit o historii působení tamních ochotnických spolků.

⁴ POUZA, Ludvík. *Putování za divadelními ochotníky: Přešticko a okolí*. Přeštice, 2007.

⁵ PETRŽELKOVÁ, Věra a Jitka Hrabíková. *Almanach obce Lužany*. Lužany, 2014.

Stručný nástin rozvoje kulturního života na Přešticku

Kulturní život na Přešticku se začal silně rozvíjet v období 60. a 70. let devatenáctého století. V té době bylo na Přešticku téměř dvacet divadelních spolků, z nichž některé měly poměrně značný vliv na kulturní život města a okolí⁶. Tyto spolky obvykle působily při velkých organizacích jako například Sbor dobrovolných hasičů, Sokol nebo Dělnická tělovýchovná jednota. Ochotnické divadlo se hrálo s různými úspěchy snad na celém Přešticku, největší rozkvět ale zaznamenali divadelníci na počátku devatenáctého století. Stavěla se jeviště i přírodní scény, některé spolky měly dlouhodobě zamluveny sály hostinců. Konkurence byla veliká, a přesto ochotnická divadla plnila sály do posledních míst⁷.

Významným krokem pro činnost všech spolků bylo schválení spolčovacího zákona v roce 1867⁸. Od tohoto okamžiku začaly vznikat nejen spolky ochotnické, ale také pěvecké nebo čtenářské, a právě v nich se rozvíjel kulturní život a probouzet se cit k vlastenectví. Hrály se převážně veselohry a česká dramata⁹. Tento rozvoj bohužel zarazila první světová válka, nicméně touha tvořit a hrát v lidech přetrvala, a tak bylo působení většiny spolků obnoveno, dokonce vznikly i některé nové. Ochotníci si na mnohých místech budovali svá jeviště a stálé scény v sálech hostinců, ale i v přírodě. Venku se divadlo hrávalo například v Žerovicích, Roupově, Nezdicích, Lužanech. Svá jeviště půjčovali za poplatky ostatním souborům, ale i těm přespolním, například v Měčíně, Újezdě i Příchovicích. Podobné to bylo s výrobou kulís či půjčováním kostýmů a rekvizit¹⁰.

Další ranou v působení ochotnických spolků byla samozřejmě druhá světová válka. Ochotníky postihla podobná historie jako ve válce první. Některé spolky ovšem svoji činnost po válce již neobnovily. Pokud snad někde tradice

⁶ POUZA, Ludvík. *Putování za divadelními ochotníky: Přešticko a okolí*. Přeštice, 2007. s. 3.

⁷ Tamtéž, s. 3.

⁸ Tamtéž, s. 4.

⁹ Tamtéž, s. 4.

¹⁰ Tamtéž, s. 5.

vydržely, příchod posledního desetiletí dvacátého století udělal mnohde čáru přes rozpočet. S možností podnikání a cestování se lidé začali věnovat jiným zájmům a divadlo i jiné zažité tradice začaly ustupovat¹¹. Ochotníci z Lužan (spolu s těmi z Nezdic) ovšem na divadlo nezanevřeli a s malými přestávkami jejich spolky působí dodnes.

¹¹ POUZA, Ludvík. *Putování za divadelními ochotníky: Přeštice a okolí*. Přeštice, 2007. s. 5.

Dějiny ochotnického spolku v Lužanech od historie po současnost

V této kapitole se pokusím chronologicky zachytit příběh ochotnického divadla v Lužanech tak, jak ho předkládají dostupné prameny. Při bádání po historii mi největší mírou posloužila Pamětní kniha obce Lužan¹², a to především kapitola Dějiny sboru hasičského v Lužanech. Tehdejší kronikář Eduard Panuška při psaní těchto dějin vycházel jednak z jednací knihy spolku a jednak bylo jeho pramenem ústní podání. Další zdrojem mi byla také Kronika hasičského sboru¹³ v Lužanech. Jelikož kronika ochotnického spolku¹⁴ samého se začala psát až od roku 1978, a jako pramen jsem ji tudíž mohla využít až k mapování novodobější historie, jsem velice vděčná, že se mi do rukou dostaly poznámky lužanského rodáka, učitele a autora knihy Putování za vesnickými muzikanty od Františka Pěchoučka. Právě v těchto poznámkách jsem našla mnoho hodnotných informací. Kronika divadelníků bohužel nezaznamenává ani současné působení spolku, informace jsem proto hledala na webových stránkách obce Lužany¹⁵ a hlavně od současných členů ochotnického spolku.

Dvacátá až čtyřicátá léta

Jak bylo naznačeno již výše, ochotnické spolky se sdružovaly s většími organizacemi. V případě ochotníků z Lužan to byl Sbor dobrovolných hasičů. Konkrétně se o počátcích divadelnictví zmiňuje zápis z výroční schůze k 50. výročí hasičů v Lužanech ze dne 2. července 1933, která se konala ve školní budově: „V roce 1918 bylo započato se hraním divadla. Koncem roku 1923 zakoupil hasičský sbor vlastní jeviště, aby tak svépomocí dosáhl vyšších finančních cílů.

¹² Pamětní kniha je uložena na OÚ Lužany.

¹³ Kronika hasičského sboru je uložena v hasičské zbrojnici.

¹⁴ Kronika ochotnického kroužku Lužany je uložena v divadelní šatně ochotnického kroužku, která se nachází v prostorách kulturního domu v Lužanech. Kronika nemá číslování stránek.

¹⁵ Ochotnický kroužek Lužany - Oficiální stránky Obce Lužany. *Obec Lužany - Oficiální stránky Obce Lužany* [online]. Copyright © 2017 [cit. 30.04.2017]. Dostupné z: <http://www.obec-luzany.cz/spolky-sdruzeni/ochotnicky-krouzek-luzany/>.

Hraním divadla dopomáhá si k penězům, aby mohl restaurovat válkou poničenou výstroj.“ Z tohoto zápisu je patrné, co bylo hlavní motivací pro vznik ochotnického kroužku. Vybavení hasičů po konci první světové války bylo značně poničeno a bylo potřeba sehnat finance na jeho opravu, ale i na další fungování sboru. Nálada v obci po první světové válce nahrávala tomu, že lidé se chtěli bavit (a vstupným na divadelní představení finančně sboru přispět) a proto se hasiči rozhodli spojit příjemné s užitečným a založili ochotnické divadlo v Lužanech.

Pamětní kniha obce Lužan zaznamenává další střípky z historie ochotníků. V roce 1919 se učitel Antonín Kožíšek zasadil o vznik hasičské knihovny, která čítala 79 knih. „Týž učitel pořádal též dvě představení divadelní, která vynesla 1176 Kč¹⁶.“ Kronika bohužel nesděljuje, o jaká představení se jednalo. Co ovšem kronika sděljuje chronologicky dále, je záznam o odhalování pomníku padlých v první světové válce dne 12. září 1920. „Současně téhož dne ve prospěch udržování pomníku provedena byla vzorně ochotníky zdejšími hra Jánošík¹⁷.“ Výtěžek z této hry – 2500 Kč – byl sborem určen jako fond na opravu pomníku.

Důležitým datem pro lužanské ochotníky byl říjen roku 1923. V tomto roce se sbor hasičů rozhodl zakoupit od firmy František Fešler z Husovic u Brna divadelní jeviště v celkové hodnotě 4194 Kč, z toho samotné jeviště bylo za 3370 Kč. Počátkem ledna roku 1924 pak byla divadelní scéna úplně zařízena a stala se výlučným majetkem hasičského spolku. O tom, že pro ochotnický spolek to byla důležitá záležitost, svědčí i to, že současně s koupí bylo jeviště i pojištěno¹⁸. Ještě téhož roku se hráli ochotníci tři představení, následujícího roku pak čtyři. Kronika opět nezmiňuje, o jaké hry se jednalo.

V roce 1925 byla ochotníky provedena čtyři představení. V kronice se k nim píše toto: „Cena průměrná vstupného za I. místo 5 Kč, za II. místo 4 Kč a k stání místo 3 Kč. Průměrný plat v těchto letech za hudbu ¼ hektolitrů piva, večere a 350 Kč za hru odpoledne i zábavu večerní¹⁹.“ Jedno z odehraných čtyř představení

¹⁶ Pamětní kniha obce Lužan, s. 84.

¹⁷ Tamtéž, s. 34.

¹⁸ Tamtéž, s. 88.

¹⁹ Tamtéž, s. 88.

byla hra Bělohorská mračna na počest prezidenta republiky T. G. Masaryka. Ochoťníci hru sehráli v hostinci u Burianů. Jiným představením byla hra U Bílého koníčka. V této divadelní hře hrál komickou roli režisér městského divadla v Plzni Vendelín Budil jako host²⁰.

V roce 1926 následovalo další divadelní představení v přírodě, které hasičské pokladně vyneslo 2053 Kč²¹. Rok 1927 přinesl další dvě hry. „Dne 19. června 1927 provedeno ochotníky divadelní představení Padla kosa na kámen, a sice v zámecké zahradě. Čistý zisk byl 529 Kč²².“ Na zářijovou pouť se opět v zámeckém parku sehrála veselohra Kupte si rádio, za kterou hasiči vybrali ze vstupného celkem 1609 Kč.

Rok 1928 pokračoval v tradici dvou představení ochotnického spolku ročně. Dne 17. června bylo sehráno divadlo Zasnoubení po tmě s výnosem 556 Kč. Opět na lužanskou pouť dne 9. září 1928 byla sehrána hra Jánošík. Režisérem hry byl správce Jan Elmer. Kronika o této události mluví takto: „Divadelní kus byl hrán zdejšími ochotníky s neobyčejným úspěchem 3170 Kč k dobru hasičské pokladny. K ocenění jednotlivých ochotníků nedostává se dostatečných slov ocenění²³.“ V rámci oslav desetiletého výročí samostatnosti českého státu se dne 27. října sehrálo představení v hostinci u Burianů Pro vlajku československou od Ferdinanda Olivy²⁴. Toto představení ovšem odehráli členové dělnické tělovýchovné jednoty, nikoli ochotnický kroužek při sboru dobrovolných hasičů. Tento odbor vyvíjel svoji činnost v obci jen zřídka, a tak hasiči navrhli se souborem úzce spolupracovat²⁵. V tomto roce se v zámeckém parku odehrálo ještě jedno představení, taktéž mimo ochotníky SDH. Jednalo se o hru Krakonoš, kterou s úspěchem předvedla dětská školní mládež pod vedením učitelek Kožíškové, Velkoborské a Příbylové.

²⁰ PETRŽELKOVÁ, Věra a Jitka Hrabíková. *Almanach obce Lužany*. Lužany, 2014. s. 46.

²¹ Pamětní kniha obce Lužan, s. 90.

²² Tamtéž, s. 92.

²³ Tamtéž, s. 67.

²⁴ Tamtéž, s. 71.

²⁵ POUZA, Ludvík. *Putování za divadelními ochotníky: Přeštice a okolí*. Přeštice, 2007. s. 75.

Další nalezený záznam pochází až z roku 1931, a to konkrétně ze dne 18. ledna, kdy se konala valná hromada hasičů v hostinci u Burianů. Na této valné hromadě „bratr Veber žádá, by byl utvořen dramatický odbor²⁶.“ Ochotníci už v této době působí 13 let, ale bez vlastního zázemí. Jeho návrh byl tedy pochopitelný, nicméně „na návrh bratra Košaře bylo usneseno nechat toto do výboru²⁷.“ Dramatický odbor tedy zatím povolen nebyl a trvalo pak ještě dalších pět let, než skutečně vznikl. V dubnu tohoto roku se skutečně hasičský výbor konal. Neprojednával se sice dramatický odbor, ale ochotníci na něm přece jen nepřišli zkrátka. Bratr režisér Košař „navrhuje koupit plátno a udělat jeviště do přírody jako stálé, jelikož papírové se roztrhá²⁸.“ Toto bylo výborem schváleno. Roku 1931 sehráli ochotníci také dvě divadelní hry. První z nich, Na otavském klepáči, se hrála 24. května v zámecké zahradě. Kronika k této hře uvádí, že bratr Košař obstaral hudbu ke zpěvu k divadlu sám a zdarma²⁹. Večer po divadle se konala taneční zábava v hostinci u Burianů. Na pouť 13. září pak ochotníci předvedli hru Veličenstvo v base.

Na začátku roku 1932 zasáhla Lužany velmi smutná zpráva. V pamětní knize obce Lužan se o tom píše následující: „Dne 5. ledna o sedmé hodině večerní rozlehla se po Lužanech smutná a překvapující zpráva, že v lužanském zámku náhle a nečekaně zemřela paní Matylda Mayerová. Dáma tato [...] byla posledním členem větve rodu, z něhož pocházel mecenáš Josef Hlávka, bývalý majitel panství a zámku lužanského, zakladatel České akademie pro umění, vědy a slovesnost v Praze a zakladatel Hlávkových kolejí v Praze [...]. Zemřelá dáma byla jeho sestra³⁰.“ Hasiči uctili její památku a doprovodili zemřelou při pohřbu, za což 24. února obdrželi děkovný dopis od Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových. Kromě této smutné události odehráli ochotníci divadlo v přírodě - opět na lužanskou pouť. Tentokrát se hrála Lucerna a toto představení navštívil sám prezident České akademie věd a umění Josef Bohuslav Foerster se svojí

²⁶ Kronika hasičského sboru Lužan.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ Pamětní kniha obce Lužan, s. 112.

manželkou Bertou, bývalou dvorní pěvkyní. Pro ochotníky to byla velmi výjimečné představení, neboť Foersterovi se představení velmi líbilo, a jak zaznamenává kronika, nešetřil po představení chválou: „[Foerster] se o celkovém podniku jak výpravou, tak provedením vyjádřil velmi pochvalně, což nám budiž naší největší odměnou³¹.“ V listopadu tohoto roku uspořádali hasiči ještě Humoristický večírek.

V letech 1934 a 1935 dále pokračovala tradice divadel hraných v září o pouti. Jednalo se o hry Bim, bum, bác a Na letním bytě. Roku 1936 byl na schůzi opět předložen návrh na ustanovení dramatického odboru v rámci hasičského spolku. Tento předložený návrh byl konečně schválen. Ještě tohoto roku pak ochotníci sehráli další poutní divadlo, tentokrát hru Kubata dal hlavu za Blata. Z roku 1937 se v kronice nachází ještě jedna zmínka, a to že během valné hromady byl do výboru zaveden jako režisér bratr Kovářík³². Před druhou světovou válkou tak v Lužanech funguje samostatný divadelní odbor i s režisérem, nicméně další zmínka o divadelních představeních se v kronice objevuje až roku 1942.

Během války sehráli divadelníci pouze jedno představení, a to v roce 1942. Jednalo se o hru Vesničko má, během které hudbu obstarávala kapela Karla Švece z Přeštic³³. V červnu roku 1944 pořádala jednota hasičů koncert, opět za účasti kapely Karla Švece. Ze čtyřicátých let jsou v kronice ještě další dva záznamy o činnosti ochotníků. První je z roku 1948, kdy opět v září byl sehrán divadelní kus Z českých mlýnů, který vedl režisér Kovářík. Druhý záznam je z roku 1949, ve kterém se znovu konalo divadlo o pouti - hra Zemský ráj to napohled.

Samostatnou kapitolou lužanského kulturního života byl také zábavný spolek S.K. Unikum Lužany. Bylo to sdružení státních úředníků, které pořádalo zábavné kulturní a sportovní akce. Svoji činnost rozvíjelo především v druhé polovině dvacátých let. Předsedou byl Jiří Čištecký, právník a kapitán klubu Jan Elmer. Spolek měl dvacet členů, z toho sedm žen. Tento spolek byl založen v roce

³¹ Z poznámek Františka Pěchoučka.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž.

1924 a jeho členové účinkovali v řadě divadelních představení pořádaných v obci³⁴.

Padesátá až sedmdesátá léta

Padesátá léta se dále nesla v tradici zářijových poutních divadel v zámeckém parku. Pro rok 1950 divadelníci nacvičili hru Na letním bytě³⁵, v roce 1951 to byla hra Sluneční paseka³⁶ a v roce 1952 se hrála hra Chudák manžel³⁷. V roce 1953 se ovšem žádné divadlo nesevčilo. Občané nicméně o divadelní tradici nepřišli, neboť „bylo sehráno poutní divadlo v přírodě v zámeckém parku a sice zpěvohra Jana Turečka-Jizerského Český muzikant aneb Muziky, muziky. Divadlo sehráli ochotníci z Plzně za spolupráce členů osvětové besedy a požárníků, za hojně tradiční účasti diváků³⁸.“

Právě v tomto okamžiku začíná diskuze (podobně jako na sklonku dvacátých let), zda budou ochotníci sdružení u hasičské jednoty hrát divadlo sami a nebo napůl s nově vzniklou osvětovou besedou. V červenci roku 1956 bylo odhlasováno, že oba útvary budou fungovat společně a hned 16. září „pořádala osvětová beseda spolu s požárníky divadlo v přírodě, sehrané opět v zámeckém parku, od J. K. Tyla Paní Marjánku, matku pluku za velmi hojně účasti. Toto divadelní představení bylo opakováno za tři týdny ve Pteníně v sále Jednoty³⁹.“

V následujících letech uvádí kronika v podstatě stále stejné záznamy - divadla se hrála stále v září o poutích v zámeckém parku a mezi lety 1957 - 1963 sehráli ochotníci tyto divadelní hry: Císař pán o ničem neví, Enšpígl, Naši furianti, Václav Hrobčický z Hrobčic, dětské divadlo Medová pohádka a Tři chlapi

³⁴ Z poznámek Františka Pěchoučka.

³⁵ Pamětní kniha obce Lužan, s. 192.

³⁶ Tamtéž, s. 196.

³⁷ Tamtéž, s. 200.

³⁸ Pamětní kniha obce Lužan, s. 203-204.

³⁹ Tamtéž, s. 217.

v chalupě⁴⁰. O posledně zmíněném divadelním představení kronika píše toto: „V roce 1963 sehráli členové dramatického kroužku populární divadelní hru Tři chlapi v chalupě. Režii měl přeštický ochotník pan M. Brada. Dědu Potůčka sehrál velmi zdařile mladý Miroslav Skála (16 roků). Divadlo bylo navštíveno tak, jak nikdy předtím⁴¹.“ V roce 1964 se tradičního zářijového divadla ujal divadelní soubor Medika z Plzně, který v Lužanech sehrál hru Mastičkář⁴². Rok 1965 přinesl divadelní hru Hrátky s čertem. V kronice se píše: „V září o pouti byla sehrána rovněž v zámeckém parku divadelní hra Hrátky s čertem. Divadlo bylo velmi zdařilé. Vybráno bylo 2673 Kčs, což ovšem nestačilo na vysokou režii a proděláno bylo 100 Kčs. Slabší návštěva než jiná léta byla z toho důvodu, že týž den byla pouť v Borovech⁴³.“

V roce 1966 se v Lužanech započalo se stavbou kulturního domu. Kvůli tomu sehráli divadelníci v tomto roce představení Paní mincmistrová v sousedních Skočicích. Toto představení bylo režirováno Matějem Kaslem⁴⁴. Od této chvíle nastává s ochotnickým divadlem dlouhá pauza, nicméně o různá představení nebyli lidé ochuzeni. V roce 1969 byla dokončena stavba kulturního domu a místní národní výbor dal 50 000 Kčs na vybavení jeviště, ovšem s podmínkou, že bude využito. Byla proto podepsána smlouva s oblastním divadlem v Klatovech, podle které budou v roce 1970 nejméně jednou (podle účasti i dvakrát) za měsíc sehrány divadelní hry⁴⁵.

O kulturní život v obci se starala osvětová beseda, která řešila i vznik nového divadelního kroužku. Zápis v kronice z roku 1972 říká toto: „Jedním z nedostatků osvětové besedy je skutečnost, že dosud se nepodařilo ustavit divadelní kroužek, který by vyvíjel činnost. Hlavní problém v této otázce je zajištění vhodného režiséra⁴⁶.“ Tato otázka ovšem zůstala nevyřešena ještě dlouhých pět let. Teprve v roce 1978 se radě občanské besedy podařilo ustavit

⁴⁰ Tamtéž, s. 227, 229, 232, 258, 266 a 283.

⁴¹ Pamětní kniha obce Lužan, s. 283.

⁴² Tamtéž, s. 299.

⁴³ Tamtéž, s. 317.

⁴⁴ Tamtéž, s. 334.

⁴⁵ Tamtéž, s. 389.

⁴⁶ Kronika obce Lužany, II. díl, s. 63.

a zaktivizovat divadelní kroužek a začala se psát novodobá historie ochotníků v Lužanech. Podle pověsti, kterou je opředen vrch Taneček v Lužanské hoře, si ochotníci zvolili název Pod Tanečkem⁴⁷. Divadelní kroužek nepůsobil jen v Lužanech, ale svá představení hráli i v okolních obcích. Divadelníci se také začali zúčastňovat amatérských divadelních přehlídek a soutěží. Od tohoto roku se také začala pravidelně psát samostatná kronika ochotníků.

Nově vzniklý divadelní kroužek uspořádal hned v roce 1978 estrádu s pestrou směsicí písniček, scének, anekdot, hudby, gymnastického cvičení i veselého soutěžení diváků. Estráda nesla příznačný název Konečně začínáme a pro svoji dobrou úroveň ji herci sehráli ještě v Merklíně a v Roupově. V červenci pak divadelní kroužek sehrál představení pro mládež a dospělé Červené pantoflíčky od H. Ch. Andersena v režii Oldřicha Váci⁴⁸. Představení bylo sehráno celkem třikrát⁴⁹.

Rok 1979 zahájili divadelníci další estrádou, kterou sehráli při oslavách mezinárodního dne žen v Zeměticích a v Lužanech, dále pak při srazu rodáků v obci Zelené. V tomto roce začal divadelní kroužek nacvičovat divadelní hru se zpěvy Zlý duch Lumpacivagabundus aneb Ludrácký trojlístek od Johanna Nestroye v režii Oldřicha Váci. Premiéra představení se odehrála v dubnu a divákům se zalíbila pro svou bezprostřednost, kontakt s divákem a pro krásné melodie. V kronice se píše, že „hru se zpěvy přijali lužanští diváci vřele a mile a po celou dobu představení se dobře bavili⁵⁰.“ S touto hrou se divadelníci předvedli společně se soubory z Přeštic a Vejprnic také na Roupovském divadelním létě. Další reprízy proběhly v opět Lužanech, v Řenčích a ve Skočicích. Tohoto roku se divadelní kroužek dočkal také jednoho individuálního ocenění. Okresní poradní sbor udělil Josefu Plincelnerovi cenu za herecký výkon v pohádce Červené pantoflíčky za ztvárnění role šaška Jemma⁵¹.

⁴⁷ Kronika ochotnického kroužku Lužany.

⁴⁸ Kronika ochotnického kroužku Lužany.

⁴⁹ Kronika obce Lužany, II. díl, s. 213.

⁵⁰ Kronika ochotnického kroužku Lužany.

⁵¹ Tamtéž.

Osmdesátá až devadesátá léta

Na počátku této dekády pokračoval divadelní kroužek s představením *Zlý duch Lumpacivagabundus*. Reprízy sehráli ochotníci v Řenčích a ve Švihově. Herci se s velkým očekáváním připravovali na představení v Nepomuku, kde hra měla shlédnout i porota. K velkému zklamání všech se ale nedostavila.

Lužanští ochotníci se s touto hrou chtěli rozloučit a začít studovat nové představení v režii Oldřicha Váci *Talisman*, taktéž od Johanna Nestroye. Přípravy jim ovšem přerušila pozvánka na červnovou krajskou divadelní přehlídku do Žlutic, a tak se herci opět vrátili ke hře *Zlý duch*. Kvůli soutěžní přehlídce upravili herci text, rekvizity i kostýmy, ale nic z toho nestačilo na kladné hodnocení poroty. Ta ochotníkům vyčítala, že vinou režie byla potlačena titulní postava, hra postrádala potřebný rytmus a textu (především písňím) by prospěla řada škrťů. Podle hodnocení poroty režisér nezvládl žánr hry ani princip divadla na divadle, hercům zas chybělo slovní a fyzické jednání. Porota ovšem také dokázala ocenit poctivou práci mladého kolektivu a vyjádřila naději na zlepšení v dalších letech⁵². I přes tvrdou kritiku se herci ke svému velkému překvapení dočkali několika ocenění. Diváckou cenu za mužský herecký výkon a cenu za režii získal Oldřich Váca, cenu za hudební ztvárnění si odnesl Ondřej Štöberl a odborná porota ocenila lužanské ochotníky celkovým druhým místem⁵³. Herci se tím definitivně rozloučili s představením *Zlý duch Lumpacivagabundus* a vrátili se ke zkouškám hry *Talisman*.

Jak se píše v kronice, tuto hru si herci vybrali kvůli tématu, které se zabývá kritikou lidského chování. Herci oceňovali vážnější, ale přesto komický přístup k věci. Premiéra *Talismanu* se sehrála v Lužanech o zářijové pouti v roce 1980. V říjnu ji v repríze viděli diváci ve Vstiši⁵⁴. V listopadu herci sehráli tuto hru ještě v Seči, kde byla také podrobena hodnocení odborné poroty. Porota se sice nedostavila včas (přijela až na třetí dějství), ale i přes to našla na vystoupení mnoho chyb. Kritika byla velice ostrá, nicméně celý divadelní kroužek

⁵² Hodnocení odborné poroty, vloženo v kronice ochotnického kroužku Lužany.

⁵³ Kronika ochotnického kroužku Lužany.

⁵⁴ Tamtéž.

si uvědomoval nedostatek zkušeností a praxe a na základě hodnocení se herci snažili vytknuté chyby odstranit. K tomu jim pomohla také spolupráce s manželi Věrou a Zdeňkem Sudkovými, t. č. členy Divadla J. K. Tyla v Plzni. Ti divadelníkům ochotně a nezištně pomohli v divadelních začátcích jak při pohybu na jevišti, tak i v úpravě hudby nebo kostýmů⁵⁵. Talisman poté sehráli ještě v Chválenicích, kde jejich výkon diváci ocenili⁵⁶.

V roce 1981 herci pokračovali s nácviem hry Talisman, aby byli připraveni toto představení sehrát na mezinárodní přehlídce amatérských divadel. V březnu se sehrála generální zkouška vystoupení v Chválenicích a hned poté jeli divadelníci na přehlídku do Přeštic. V konkurenci ochotnických spolků z Horažďovic a Přeštic ovšem neuspěli a nepostoupili do krajského kola. Ještě jednu reprízu sehráli divadelníci v Nezdicích⁵⁷. Na zářijovou pouť připravil kroužek program s písněmi, který se jmenoval Vzpomínka na Karla Hašlera. Tato estráda byla koncipována jako procházka Prahou a s choreografií opět pomáhali manželé Sudkovi. Estráda byla sehrána ještě jednou ve Skočicích.

Následující rok 1982 přinesl premiéru nové divadelní hry Sluha dvou pánů od Carla Goldoniho, kterou opět režíroval Oldřich Váca. Lužanští divadelníci ji prvně sehráli na přehlídce amatérských divadelních souborů Přeštické divadelní jaro. Hra nebyla všemi diváky dobře přijata a ani herci sami se s touto hrou nedokázali vyrovnat, jelikož v tomto období se v souboru často střídali herci a nikdo se svými rolemi nedokázal správně sžít. Představitel hlavní postavy sluhy Truffaldina Josef Havránek odešel na základní vojenskou službu a roli po něm převzal Václav Červený⁵⁸. Představení bylo sehráno ještě dvakrát v Lužanech, ale poté se ochotníci vrátili zpět k estrádnímu pořadu o Karlu Hašlerovi. Ten předvedli v Bukovci a Semošicích. Ještě v prosinci tohoto roku se divadelní kroužek sešel s dramaturgyní Divadla J. K. Tyla Marií Caltovou. Ta ochotníky

⁵⁵ Kronika ochotnického kroužku Lužany.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Z rozhovoru s manželi Vácovými.

seznamovala se hrou, kterou si vybrali pro svůj repertoár. Jednalo se o národní báčorku se zpěvy, tanci a skupeními Čert na zemi od J. K. Tyla⁵⁹.

V roce 1983 se Čert na zemi začal studovat pod vedením Oldřicha Váci. Na choreografii se podíleli manželé Sudkovi, o hudbu se staral Ondřej Štöberl a Václav Benda byl zodpovědný za scénografii. Premiéra hry proběhla na přehlídce amatérských divadelních souborů Přeštické divadelní jaro a u diváků měla obrovský úspěch. Po představení proběhlo anketní hlasování o nejlepší mužský a ženský herecký výkon a obě ceny putovaly do Lužan. Marie Borová byla oceněná za ztvárnění role Kačenky, Josef Plincelner zas za ztvárnění učitele Radovína. Na lístcích se kromě jmen objevovaly i slova poděkování a celkového kladného hodnocení představení⁶⁰. Čert na zemi se hrál i v červnu na přehlídce amatérských divadel v Roupově, kde soubor opět získal ceny za nejlepší herecké výkony. Toto představení se těšilo velké oblibě a bylo sehráno v mnoha reprízách, například v Nezdicích, Chotěšově, Zbůchu, Příchovicích nebo Blovicích. Při tomto představení se ochotníci setkali s ředitelem Divadla J. K. Tyla Karlem Křemenákem, který hercům pomohl najít a odstranit některé chyby⁶¹. Jedna z repríz byla sehrána také v Hradci u Stoda. Lužanští ochotníci se zde obávali kritiky, jelikož v Hradci v té době také působilo amatérské divadlo, nicméně diváci lužanské herce přijali více než vřele. O tomto představení se zmiňuje i článek v týdeníku Nový život. Mimo jiné se v článku píše: „Herci tohoto souboru [...] se představili v tom nejlepším světle. Jejich úspěch na jevišti dokumentovalo časté aplaudování hlediště v průběhu představení⁶².“

V kronice obce Lužany se ještě v zápise z roku 1985 zmiňuje, že aktivita divadelního kroužku stagnuje, nicméně se podařilo vytvořit předpoklady pro další činnost v roce 1986⁶³. Kronika ochotníků ale říká, že spolek v tomto roce

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Kronika ochotnického spolku Lužany.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Výstřižek článku je vložený v kronice ochotnického spolku Lužany.

⁶³ Kronika obce Lužany, s. 91.

nevystupoval⁶⁴. Herci se následující rok rozhodli secvičit estrádu s názvem Ať žije kabaret a v březnu roku 1987 ji v premiéře sehráli v Lužanech a dále pak opět v okolních obcích⁶⁵. Na podzim roku 1988 se začala zkoušet Žebrácká opera, ale neměla příliš velký úspěch a navíc odbor kultury na okresním úřadu v Přešticích, hru z politických důvodů zakázal. Vedoucímu odboru kultury se nelíbilo současné pojetí scénáře, který pro ochotníky upravil Oldřich Váca. Hra sice byla po nějakém čase opět povolena, ale herci už s ní nepokračovali⁶⁶. Začali tedy studovat novou veselohru Sládcí od Karla Jaromíra Erbena, ale ta se premiéry nedočkala. V plánu byla V roce 1990 připravili ještě estrádu s námořnickými písněmi, kterou nazvali Kapitán Nemo. S touto estrádou vystupovali i na doprovodném programu na festivalu v Hronově. Kapitán Nemo byl posledním představením ochotnického kroužku Pod Tanečkem a soubor se rozpustil, neboť každý z herců se po revoluci vydal jinou cestou⁶⁷.

Od roku 1991 už v čele lužanského souboru stála Marie Borová. Činnost divadelníků byla obnovena na popud mladé generace, a tak si divadelníci začali říkat Lužanská omladina. V tomto období se ochotníci věnovali především organizaci staročeských májů. Každý rok také připravovali dětský den v zámeckém parku s pásmem Pohádkový les. Několikrát se pod vedením Lužanské omladiny uskutečnily i diskotéky pro děti a předvánoční besídky se soutěží ve zpěvu, kdy porotu tvořili ochotníci v maskách čertů. Divadelní kroužek také každoročně pořádal Havelské posvícení a Josefovské zábavy. V devadesátých letech se také hojně rozvinula divadelní činnost základní i mateřské školy⁶⁸. Zázemí měli ochotníci v kulturním domě v Lužanech. Kulisy si na všechna představení vyráběli herci sami a kostýmy se jim podařilo získat z plzeňského divadla. Hudebně představení doprovázel Václav Petrželka na harmoniku, Miroslav Křen a Zdeněk Květoň.

⁶⁴ Kronika ochotnického spolku Lužany.

⁶⁵ Kronika obce Lužany, III. díl, s. 140-141.

⁶⁶ Z rozhovoru s manželi Vácovými. Rozhovor se uskutečnil 12. června 2017.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Z poznámek Františka Pěchoučka.

První divadelní představení Lužanské omladiny byla pohádka Neohrožený Mikeš v režii Marie Borové. Premiéru herci sehráli v červnu roku 1993 během oslav dětského dne. Následujícího roku 1994 byla nastudována další pohádka Není čert jako čert, která byla sehrána opět na Den dětí⁶⁹. Téhož roku následovala příprava estrádního pásma s lidovými, pražskými a námořnickými písněmi, které divadelníci nazvali Večer nejen pro dříve narozené. Na scénáři i choreografiích pracoval celý soubor společně. Premiéra tohoto pásma byla 5. listopadu v Lužanech a měla být vzpomínkou na lužanského rodáka Josefa Kožíška. Při této příležitosti vystoupili spolu s Lužanskou omladinou také žáci základní školy. Jejich představení bylo sestaveno z tvorby Josefa Kožíška⁷⁰. Členové divadelního souboru opakovali estrádní pásmo v březnu roku 1995 ve Vodokrtech, v dubnu v Dolní Lukavici a v srpnu ve Vřeskovicích. V roce 1995 se ochotníci opět vrátili k pohádce Neohrožený Mikeš. Pohádka byla sehrána nejen v Lužanech, ale též opět ve Vodokrtech a Vřeskovicích⁷¹. Neohroženého Mikeše předvedli ochotníci ještě jednou v Lužanech a v Přešticích v lednu roku 1996⁷².

Další představení následovalo až roku 1999. Lužanští ochotníci secvičili estrádu pod vedením Marie Borové, které dali název Tentokrát u nás doma. Na scénáři i choreografiích se opět podíleli všichni herci. Tato estráda byla lužanským publikem velmi příznivě přijata a v repríze ji divadelníci sehráli například i v Přešticích, Oplotě, Vřeskovicích, Nezdicích nebo ve Vstiši⁷³. V článku Františka Pěchoučka v Plzeňském deníku se o představení mimo jiné píše toto: „V režii Marie Borové se odehrává běžný večer obyčejné rodiny s večerí, půtkami o volbu večerního televizního programu a dělbu každodenních povinností. Večer má však druhou rovinu. Na obrazovce veliké přes polovinu jeviště běží živé "zprávy". Hlasatelé [...] nahrávají hlavním účinkujícím k pěveckým výkonům, které diváky potěšily a nadchly i ke společnému zpěvu. [...] Herci dokázali roztočit pravý kolotoč zábavy, na jehož konci zpíval celý sál. [...] Lužanští už mnohokrát

⁶⁹ Kronika ochotnického spolku Lužany.

⁷⁰ Tamtéž, s. 277.

⁷¹ Tamtéž, s. 283.

⁷² Kronika obce Lužany, III. díl, s. 295.

⁷³ Tamtéž, s. 319.

předvedli, že dokážou dělat dobré divadlo⁷⁴.” Estráda Tenkrát u nás doma byla posledním představením pod vedením Marie Borové. Herci se na jevištích znovu ukázali až v novém tisíciletí.

Působení od roku 2000 do současnosti

V květnu roku 2004 se v Lužanech konalo druhé setkání rodáků a při té příležitosti se ochotníci znovu sešli a secvičili písničkové pásmo *Od vesnice k vesnici, od města k městu*. Premiéra se odehrála 29. května v kulturním domě v Lužanech. Tato estráda byla plná písní, ve kterých mohli diváci postupně navštívit celé Čechy i Moravu. Představení bylo provázeno vyprávěním vtipů anečyběla ani veselá scénka. V reprízách odehráli divadelníci estrádu v Nezdicích pod širým nebem, v Horšicích, Újezdě a ve Kbele. V následujícím roce 2005 mohli diváci vidět představení *Od vesnice k vesnici* i v Žinkovech, Libákovcích a Lužanech při příležitosti setkání důchodců a na Dlouhé Louce během programu setkání rodáků⁷⁵. Derniéru estrády sehráli ochotníci v Dolní Lukavici opět při setkání důchodců⁷⁶.

V roce 2007 se ochotníci po sérii estrádních vystoupení rozhodli nastudovat divadelní hru *Dívčí válka* od Františka Ringa Čecha. Nastudování, příprava kulis a výroba kostýmů zabrala ochotníkům celý rok a tak se diváci dočkali premiéry až 12. ledna 2008. Herci nejprve o úspěchu hry pochybovali, nicméně divácká účast na premiéře byla veliká a hra byla přijata velmi kladně. Proto se herci rozhodli sehrát představení ještě jednou v repríze 29. března⁷⁷. S *Dívčí válkou* vystupovali divadelníci také v dubnu ve Kbele na celoroční divadelní přehlídce, kde bylo představení beznadějně vyprodáno⁷⁸. Během jara byla tato hra sehrána v ZUŠ

⁷⁴ PĚCHOUČEK, František. Běžný večer obyčejné rodiny v podání lužanských ochotníků. *Plzeňský deník*. 1999, 19.

⁷⁵ *Lužanský občasník*. Lužany, 2005, 1.(1).

⁷⁶ *Lužanský občasník*. Lužany, 2006, 2.(3).

⁷⁷ *Lužanský občasník*. Lužany, 2006, 4.(7).

⁷⁸ *Oficiální stránky obce Kbel* [online]. 2008 [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <http://www.obec-kbel.cz/udalosti-v-obci/kultura/2008/?ftshow=16&archiv=true#ka16>.

Přeštice, kde sice nebyla velká účast diváků, nicméně představení mělo úspěch. Dále pak v Chlumčanech a v dobřanském Káčku. Na posledně jmenované představení herci rádi vzpomínají, protože se dle jejich slov v moderním prostředí cítili jako opravdoví profesionálové⁷⁹. V červnu pozval Klub přátel Klatovska ochotnický kroužek na Hůrku do Klatov. Šlo o celoroční přehlídku divadelních souborů. I přes nepříznivé počasí se na herce přišlo podívat kolem osmdesáti diváků. Poté následovala představení v Červeném Poříčí na pouť a v Chlumčanech na Myslivně při příležitosti oslav června - měsíce myslivosti⁸⁰. S Dívčí válkou se ochotníci rozloučili při pouťové derniéře v Borovech v září roku 2009⁸¹.

Ještě téhož roku požádal obecní úřad v Lužanech ochotníky o nastudování nové hry, kterou by sehráli v rámci oslav 60. výročí otevření zdejšího kulturního domu. Pro divadelníky to byla velká výzva, neboť ještě v září vystupovali s Dívčí válkou a již začátkem prosince měli sehrát nové představení. Výběr padl na ruskou lidovou pohádku Mrazík. Bylo třeba vyrobit kulisy i kostýmy, a tak se herci scházeli na zkouškách i několikrát týdně. Premiéra Mrazíka se v Lužanech odehrála 4. prosince 2009⁸². Pozvání od okolních obcí na sebe nenechala dlouho čekat, a divadelníci tedy sehráli Mrazíka například také v Dobřanech, ve Kbele a Klatovech (opět na celoročních přehlídkách divadelních souborů), v Chlumčanech, Kasejovicích či Nebílovech. Repríza byla také v dubnu roku 2012 v Soběkurech. Toto představení bylo pojato jako charitativní akce a výtěžek ze vstupného byl použit pro uživatele Domova pro osoby se zdravotním postižením v Merklíně na Radosti. Po čtyřech letech se divadelní kroužek s Mrazíkem rozloučil představením v Horšovském Týně v květnu roku 2013⁸³.

Od začátku roku 2013 už divadelníci nacvičovali nové představení. Tentokrát byli osloveni místní akční skupinou Aktivios Nezdice, zda by v rámci

⁷⁹ *Lužanský občasník*. Lužany, 2009, 5.(9).

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ *Lužanský občasník*. Lužany, 2009, 6.(10).

⁸² Tamtéž.

⁸³ Ochotnický kroužek Lužany. *Obec Lužany* [online]. 2008 [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <http://www.obec-luzany.cz/spolky-sdruzeni/ochotnicky-krouzek-luzany/>.

jejich projektu *Oživme společně památky a pověsti z míst tajemných i kouzelných* nastudovali pověst z plzeňského kraje. Tento projekt byl vypracován ve spolupráci s MAS sv. Jana z Nepomuku a MAS Pošumaví. Celý tento projekt získal dotaci z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova: Evropa investuje do zemědělských oblastí. V rámci této akce byly vydány tři knihy pověstí s přebalem a s CD, kdy tyto pověsti namluvil Otakar Brousek st. Dalšími akcemi byla rekonstrukce jedné památky z každého území, dále například literární soutěž pro děti od 6. do 9. ročníků *Babičko, povídej, aneb co mi vyprávěli prarodiče*⁸⁴. Výběr lužanských ochotníků nemohl být jasnější - podle tradice o vrchu Tančeku se rozhodli nastudovat hru *Čert a Káča*, kterou věnovali dlouholeté vedoucí ochotnického kroužku Marii Borové⁸⁵. Její premiéra se nekonala před lužanským publikem, ale netradičně v Nebílovech pod širým nebem v rámci divadelního festivalu *Májová pěna* v květnu roku 2013. Reprízy ochotníci sehráli v Klatovech, Lužanech a Zeměticích. V dubnu roku 2014 byla další lužanská repríza pojata jako charitativní akce. Výtěžek ze vstupného byl věnován Diakonii Merklín. Představení *Čert a Káča* mohli diváci v Lužanech vidět ještě jednou o měsíc později v rámci setkání důchodců, poté v červnu 2014 v Žinkovech během oslavy Dne dětí a derniéra hry proběhla během klatovských divadelních slavností 26. června 2015⁸⁶.

Od roku 2015 vystupují ochotníci pod novým názvem Ochotnický kroužek Lužany, z. s. (zapsaný spolek), jelikož byli nuceni se zapsat u Krajského soudu v Plzni do rejstříku spolků. Na základě toho byly sepsány nové stanovy, byl zvolen výbor, kontrolní komise a pokladník⁸⁷.

V roce 2015 započaly také přípravy na novou divadelní hru. V té době měl kroužek osmnáct členů, přičemž v něm převažovaly ženy. Ochotníci tak museli vybírat takové hry, ve kterých je dostatek ženských rolí. Výběr padl na muzikál

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ *Lužanský občasník*. Lužany, 2013, 9.(17).

⁸⁶ Ochotnický kroužek Lužany. *Obec Lužany* [online]. 2008 [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <http://www.obec-luzany.cz/spolky-sdruzeni/ochotnicky-krouzek-luzany/>.

⁸⁷ Stanovy jsou dostupné na <http://www.obec-luzany.cz/spolky-sdruzeni/ochotnicky-krouzek-luzany/>.

Nejkrásnější válka. Prvotním impulsem pro nastudování bylo představení této hry v plzeňském divadle Pluto, kam ochotníci jeli hledat inspiraci. Hudbu pro představení složil učitel z přeštické základní umělecké školy Dušan Rada. Přípravy a nácviky této hry byly komplikované, neboť v Lužanech probíhaly opravy kulturního domu a herci neměli k dispozici jeviště. Zkoušky mohly probíhat pouze v šatně, několikrát ochotníci využili také kulturní dům na Dlouhé Louce. Premiéra muzikálu se konala 26. února 2016 v již opraveném kulturním domě v Lužanech a účast byla veliká⁸⁸. V Plzeňském deníku se o představení píše toto: „ Lužanští ochotníci si již vybuodovali své jméno a renomé. Zájem domácích i přespolečných diváků nejlépe potvrdil zcela nabitý sál, kde se tísnilo více jak tři sta sedících - a protože už chyběly židle, tak i stojících diváků. Nešetřili potleskem, což pro herce je samozřejmě tou největší odměnou. A kdyby při závěrečné děkovačce oponář stíhal otevírat a zavírat oponu, bylo by jich na desítku⁸⁹.“ Reprízy muzikálu ochotníci se hráli ve Vřeskovcích, Dobřanech, Kbele, Příchovicích a na Dlouhé Louce⁹⁰.

⁸⁸ *Lužanský občasník*. Lužany, 2016, **11**.(22).

⁸⁹ ŠATRA, Pavel. Lužanští ochotníci se činí. *Plzeňský deník*. 2016, , 10.

⁹⁰ Ochotnický kroužek Lužany. *Obec Lužany* [online]. 2008 [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <http://www.obec-luzany.cz/spolky-sdruzeni/ochotnicky-krouzek-luzany/>.

Osobnosti ochotnického divadla v Lužanech

Oldřich Váca

Oldřich Váca pochází z Chlumu Svaté Maří u Sokolova. Narodil se 18. října 1952. Jeho matka byla sudetská Němka a otec pocházel z Kopřivnice, ale přestěhoval se do Přeštic, když mu byl jeden rok. V roce 1962 se s rodinou přestěhovali do Skočic. Na střední průmyslové škole elektrotechnické vystudoval obor přístrojová zdravotnická technika, ale dlouho u něj nevydržel. Během své pracovní kariéry vystřídal několik zaměstnání. Jako výpravčí pracoval nějaký čas v Přešticích a poté byl v roce 1990 zvolen do České národní rady za Občanské fórum, kde působil až do roku 1996. Spolu se svojí manželkou se také věnoval výživovému poradenství. Nyní pracuje ve firmě IDEAX ve Skočicích.

Oldřich Váca už během studií na základní škole často navštěvoval blízké Lužany, kde se seznámil s manželkou Zdeňkou. Po svatbě v roce 1975 se do Lužan přestěhovali. Ochotnickému divadlu se začal naplno věnovat až po svatbě, nicméně už na střední škole se objevil ve dvou školních estrádách a rovněž konferoval maturitní ples. V roce 1978 přijal nabídku lužanské osvětové besedy a stal se zakládajícím členem a režisérem nově vzniklého ochotnického kroužku Pod Tanečkem.

Rozhovor s manželi Vácovými

Ke konci sedmdesátých let se v lužanské osvětové besedě začalo uvažovat o vzniku divadelního kroužku. Na popud tehdejšího vedoucího Josefa Vlčka se v roce 1978 tento kroužek skutečně ustavil a manželé Oldřich a Zdena Vácovi byli zakládajícími členy a v souboru působili až do jeho konce v roce 1990⁹¹.

⁹¹ Rozhovor se uskutečnil 18. června 2017.

V začátcích nově vzniklého divadelního kroužku bylo přibližně třináct ochotníků. Ti společně připravili scénář i choreografie k první estrádě Konečně začínáme. K této příležitosti přizvali též lužanské hudebníky včetně Ondřeje Štöberla, se kterým pak ještě mnohokrát spolupracovali i při dalších představeních. Po estrádě dostal režisér Oldřich Váca na výběr z šesti scénářů k nastudování a výběr padl na pohádku Červené pantoflíčky od H. Ch. Andersena. Herci si tuto hru zvolili především kvůli její nenáročnosti, neboť ve svých začátcích si na komplikovanější divadelní hry netroufali. Na tomto představení se podíleli též herci, kteří měli herecké zkušenosti z minulé éry ochotnického divadla, kdy se představení ještě pořádala v zámeckém parku.

Po inscenaci Červených pantoflíček soubor s obtížemi sháněl novou hru k nastudování. Oldřich Váca se proto vydal do archivu plzeňského divadla, kde tehdy pracovala Věra Sudková. Ta lužanským ochotníkům pomohla nejen s výběrem hry Lumpacivagabundus, ale poté, co si s ní všichni padli do oka, také s choreografií. Tím začala dlouhodobá spolupráce manželů Sudkových se souborem Pod Tanečkem a manželé Vácovi jsou s nimi v kontaktu dodnes. S představením Lumpacivagabunda se pojí též přehlídka amatérských divadelních souborů ve Žluticích. Jak již bylo zmíněno dříve, lužanští ochotníci sklidili za představení na této přehlídce ostrou kritiku. Manželé Vácovi vzpomínají, že porota je odsoudila především proto, že jejich hra nebyla angažovaná. Celý soubor odjížděl z přehlídky velmi zklamaný, neboť nácvikům obětovali spoustu času i energie. Na přehlídce zůstali pouze manželé Vácovi a k jejich velkému překvapení převzali nakonec několik ocenění včetně divácké ceny.

Dále bylo v rozhovoru vzpomínáno na estrádní písničkové pásmo Vzpomínka na Karla Hašlera. Tuto estrádu měli ochotníci sehrát v rámci oslav Mezinárodního dne žen v přeštické Prefě. Za vystoupení měli od podniku slíbeno, že jim vyrobí praktikábly. Vystoupení v Prefě předcházelo představení v ZUŠ Přeštice. Zde ovšem narazili na odbor kultury, kterému se nelíbil použitý text

"poslyšte, lidičky, zahod'te vidličky, beztoho není co žrát" a vystoupení v Prefě bylo pro tento prohrěšek zakázáno. Lužanští ochotníci praktikábly přece však získali a ochotníci je mají k dispozici dodnes.

Po estrádě s písněmi Karla Hašlera nastudoval divadelní kroužek Sluhu dvou pánů. V kronice ochotníků je zmíněno, že se s touto hrou nedokázali popasovat a proto se vrátili k výše zmíněné estrádě. Manželé Vácovi to vysvětlují tím, že v té době nastala v souboru jistá krize kvůli problémům obsazování rolí. Během této hry se vystřídal několik herců a ti se špatně sehrávali. S rolí ústřední postavy Truffaldina začal Josef Havránek, ale po prvním představení odešel na základní vojenskou službu. Role se nově ujal Václav Červený a přestože ji zvládal bezchybně, celkově už si hra nesesedla, protože celé představení bylo postavené na jiném herci. Ochotníci navíc rádi hráli divadelní hry se zpěvy a to jim ve Sluhovi dvou pánů chybělo.

Na přelomu let 1988 a 1989 nastudovali ochotníci divadelní hru Žebrácká opera na motivy Johna Gaye. Text scénáře do současného pojetí přepracoval Oldřich Váca. Jedno z představení nově nastudované hry zhlédla porota a zakázala ji hrát pro nízkou úroveň. Jak ovšem soudí manželé Vácovi, za zákazem stály jiné okolnosti. Šéf odboru kultury měl opět problém s jednou ze scén, ve které herci použili toaletní papír jako úplatek, a navíc si přepracovaný scénář dávali do spojitosti s Václavem Havlem, který jej rovněž adaptoval. Ochotníci se proti zdůvodnění zákazu ohradili a hra jim byla znovu povolena. Navzdory tomu se i díky těmto okolnostem působení divadelního kroužku Pod Tanečkem blížilo ke svému konci.

Nejkladněji manželé Vácovi hodnotí úplné začátky ochotnického souboru, kdy v něm panovala živelná atmosféra. Herci hráli s elánem, hraní je bavilo a tolik se ještě nepřemýšlelo o detailech a nedokonalostech. Ochotníci měli dokonce i svou vlastní hymnu. Slova k ní složil Oldřich Váca a hudbu Ondřej Štöberl.

Marie Borová

V éře ochotnického divadla v Lužanech v devadesátých letech byla bezesporu největší osobností Marie Borová. U ochotníků působila už jako herečka od roku 1978 a v roce 1991 se stala hlavní vedoucí souboru. Narodila se 30. prosince 1953 v Lužanech do rodiny Pechanových. Lásku k divadlu a herectví zdědila po mamince, rovněž ochotnické herečce. Po vyučení začala pracovat v podniku OKULA Nýrsko ve švihovské pobočce, pracovala také ve šlechtitelské stanici v Lužanech a poté byla zaměstnaná u ŽOS Plzeň. Dne 1. června 1974 se provdala za Jiřího Borového, taktéž herce z ochotnického souboru v Lužanech. Vychovali spolu dvě dcery, Anderu a Soňu. Marie Borová zemřela 13. května 2003 v nedožitých padesáti letech po dlouhé a těžké nemoci.

Během svého hereckého působení u ochotnického souboru Pod Tanečkem hrála ve všech estrádách i představeních, za ztvárnění role Kačenky v divadelní hře Čert na zemi získala dokonce i několik ocenění. V devadesátých letech už jako vedoucí souboru, který si říkal Lužanská omladina, organizovala tradici staročeských májů, ale také divadelní představení Neohrožený Mikeš a Není čert jako čert. Byla taktéž režisérkou a spoluautorkou scénářů k estrádám Večer nejen pro dříve narozené a Tentokrát u nás doma. Posledně jmenovaná estráda byla jejím posledním divadelním počinem u ochotnického divadla.

Rozhovor s dcerami Marie Borové

Andrea Drdová a Soňa Komorousová, dcery manželů Borových, už jako malá děvčata jezdily s rodiči na téměř všechna představení divadelního kroužku Pod Tanečkem. Později, když Marie Borová vedla Lužanskou omladinu, samy v některých představeních účinkovaly. V rozhovoru⁹² obě vzpomínaly na herecká léta své maminky i na období, kdy byla v čele souboru.

⁹² Rozhovor se uskutečnil 10.června 2016.

V době hereckého působení Marie Borové v souboru Pod Tanečkem byl Čert na zemi její zaručeně nejoblíbenější divadelní hrou. Ona ztvárňovala roli Kačenky, její manžel Jiří Borový zas roli čerta. Oba si hraní velmi užívali a svou souhru v osobním životě dokázali dokonale převést i do svých rolí a jeviště vždy patřilo jim. Při představeních obě dcery sedávaly v hledišti nebo v zákulisí. Ze zkoušek znaly nazpaměť všechny repliky a vzpomínají, jak vždy rodičům i ostatním hercům držely palce, aby se představení povedlo a nikdo neudělal žádnou chybu.

Už jako herečka byla Marie Borová schopná pro hladký průběh představení udělat vše. Dosvědčuje to i historika z představení v Příchovicích, kde ochotníci hráli Čerta na zemi pro vojáky. V průběhu hry zakopla v zákulisí o provaz a rozsekla si ret. Provizorně si krvácející ránu ošetřila papírkem z krabičky cigaret a s tímto ošetřením představení odehrála až do konce. Zranění si nechala na pohotovosti ošetřit až po skončení divadla. Nehody se jí nevyhýbaly ani v dalších reprízách této hry. Při dalším představení v jedné scéně skočila svému manželovi - čertovi na záda. Ten ale ztratil rovnováhu a oba spadli z pódia do hlediště mezi diváky. Za tento nechtěný kaskadérský kousek samozřejmě sklidili velký potlesk. Čert na zemi byl divácky velmi oblíben a sami ochotníci měli tuto hru v oblíbě. Nicméně po mnoha odehraných představeních už Marie Borová tuto hru nechtěla ani hrát, ale pro velký úspěch ji organizátoři kulturních akcí z okolních obcí opakovaně vyžadovali. Čert na zemi se hrál v mnoha reprízách v letech 1983 a 1984. V roce 2013 nastudoval ochotnický kroužek v Lužanech divadelní hru Čert a Káča. Toho roku to bylo desetileté výročí úmrtí Marie Borové, proto byla premiéra tohoto představení věnovaná právě jí. Na generální zkoušku před premiérou hry přinesly obě dcery hercům fotografie ze hry Čert na zemi, aby mohli všichni společně zavzpomínat na jednu z jejích nejlepších rolí.

V roce 1991 se mladá generace v Lužanech rozhodla začít hrát divadlo a Marie Borová se dostala do čela Lužanské omladiny. V začátcích vedla stálou skupinu přibližně deseti herců, ale jak uvedla Soňa Komorousová, na zkouškách se v kulturním domě scházela mnohem větší parta mladých lidí. Ti se spolu znali

z pravidelných nácvičů české besedy, která je součástí staročeských májů, a tak chodili své herecké kolegy na divadelní zkoušky podporovat. Marie Borová byla u herců velmi oblíbená. Mladý kolektiv dokázala stmelit svým obrovským charismatem i přirozenou autoritou. Uměla s lidmi pracovat i vyčíst rozpoložení mladých ochotníků při zkouškách. Přesně věděla, kdy a na koho může zvýšit hlas, ale na druhou stranu uměla také citlivě naslouchat. Byla to v podstatě máma všech.

Velkou zásluhu má Marie Borová také na přípravě a organizaci staročeských májů. Tato tradice se do obce vrátila v roce 1991 a M. Borová nacvičovala s mladými lidmi z Lužan a okolí celý program včetně české besedy celkem sedmkrát. Prvotní nápad obnovení tradice přitom nebyl její. Původní iniciátor a organizátor od svého záměru ustoupil, a mladí tak zůstali v půlce nácvičů bez vedení. Teprve tehdy se do příprav vložila Marie Borová a staročeské máje organizovala až do roku 1998.

Miroslava Szlachtová

Současnou režisérkou a principálkou Ochotnického kroužku Lužany, z. s. je rodačka ze Strážova a dlouholetá obyvatelka Lužan Miroslava Szlachtová. Narodila se 13. února 1974 do rodiny Jiříkových. Po ukončení základní školy v Lužanech a Přešticích vystudovala Střední průmyslovou školu keramickou v Karlových Varech. Po studiích začala pracovat v Chlumčanských keramických závodech jako laborantka. Ve funkci techničky vývoje grafik zde pracuje dodnes, ale závody už v současné době vlastní společnost Lasselsberger. V roce 1995 se provdala za Jaroslava Szlachtu, který je od roku 2004 taktéž členem lužanského divadelního kroužku. Jejich děti Jaroslav a Veronika se k ochotníkům zatím nepřidaly, ale do divadelních představení se po vzoru rodičů zapojovaly ve školní družině a také se zúčastnily staročeských májů.

S Lužanskou omladinou se Miroslava Szlachtová na počátku devadesátých let scházela jen při staročeských májích. Na divadelních představení se podílet nemohla, jelikož v té době studovala v Karlových Varech, a nemohla tudíž docházet na divadelní zkoušky ochotníků. Její hereckou premiérou s lužanskými divadelníky byla estráda Tentokrát u nás doma v roce 1999. U divadla spolu s ostatními zůstala i po smrti režisérky Marie Borové. Divadelní kroužek nějaký čas fungoval bez nového režiséra, krátce v této funkci působila Václava Lešetická. Miroslava Szlachtová byla režisérkou zvolena po derniéře hry Dívčí válka v roce 2009 a první hrou pod jejím režijním vedením byl Mrazík.

Rozhovor s Miroslavou Szlachtovou

V rozhovoru⁹³ Miroslava Szlachtová popisovala, jakým způsobem Ochotnický kroužek Lužany v současnosti funguje, jak si herci vybírají divadelní hry a jak obstarávají scénáře, kostýmy i kulisy. Mluvila také o tom, jak bude vypadat rok 2018, ve kterém ochotnické divadlo v Lužanech oslaví stoleté výročí.

⁹³ Rozhovor se uskutečnil 18.června 2016.

V současné době v ochotnickém spolku působí osmnáct divadelníků, kteří se schází ke zkouškám každý čtvrtek. Velkou výhodou je pro ně zázemí v kulturním domě, které jim bezplatně poskytuje obecní úřad. V prostorách kulturního domu využívají jeviště s divadelní šatnou a také suterén, ve kterém mají uskladněné již použité kulisy. Pro uskladňování větších kulis mohou využívat i prostor v obecním skladišti.

V divadelním souboru převažují ženy, a tedy je velmi složité vybírat divadelní hry tak, aby si zahráli všichni. Řešením by mohly být alternace, ale s těmi v Lužanech nemají dobré zkušenosti. Alternace si herci vyzkoušeli poprvé při divadelní hře *Dívčí válka*, ale během zkoušek vznikaly neshody o tom, kdo bude hrát v premiéře a kdo zas v jiných reprízách. Od té doby se k nim příliš nechtějí vracet a hledají takové hry, kde mohou hrát všichni, ačkoli nově nacvičovaná hra si alternace opět vyžaduje. Vzhledem ke kvalitě představení se ochotníci nechtějí uchýlit ani k tomu, aby herečky hrály mužské role. Ochotníci si vybírají hlavně komedie, ačkoli dnes už se náročnějších kusů nebojí. Jejich hlavním cílem ale je, aby jejich představení byla odlehčená a divák se při nich pobavil. Při výběru hry je nejdůležitější, aby se každý z členů souboru s divadelní hrou opravdu šil. Ochotníci mají zkušenost i s tím, že v roce 2009 půl roku zkoušeli divadelní hru *Podhorský penzion*, ale ta jim zkrátka nesesedla. Proto i po tak dlouhém čase, který věnovali zkouškám, hru opustili a začali zkoušet představení *Mrazík*. V okamžiku, kdy se celý soubor na vybrané hře shodne, obvykle osloví Divadelní, literární, audiovizuální agenturu Dilia, aby jim poskytla scénář. Pro hru *Čert a Káča* si ovšem ochotníci napsali scénář sami podle originální předlohy. Psaní scénáře byla kolektivní práce, jako obvykle se scházeli každý čtvrtek v divadelní šatně a místo zkoušek dávali dohromady repliky pro každou roli. Scénář pro hru *Mrazík* zase upravovali z televizní podoby do divadelní. Do budoucna mohou využít i scénáře, které jim zanechala bývalá vedoucí souboru Marie Borová.

Výrobu kulis má na starosti Václav Petrželka, ale pokud je třeba, zapojí se do výroby i ostatní členové souboru. Malování kulis i plátna, které tvoří pozadí

scény, už je týmovou prací všech. Kostýmy si každý pro svoji roli vyrábí sám, popřípadě se využívají ty, co zůstaly v divadelní šatně z předchozích let. Na poslední představení Nejkrásnější válka si nicméně nechali herci ušít kostýmy na zakázku. Hudbu ochotníkům zajišťuje a během představení pouští člen souboru Pavel Wolf, který se mimo jiné stará i o veškerou elektroniku, která je k představením potřeba. Soubor má vlastní přehrávač i reproduktory. Pokud bylo zapotřebí složit hudbu, jako například ke hře Nejkrásnější válka, požádali ochotníci Dušana Radu ze ZUŠ Přeštice, který hudbu nahrál na klávesy i s doprovody.

Všechna představení, které ochotníci od roku 2004 odehráli, si Miroslava Szlachtová pochvaluje. Výběr her si vždy vybrali a odsouhlasili všichni členové souboru a do zkoušek se pokaždé pustili s plným elánem. Za svého působení u ochotnického kroužku Miroslava Szlachtová nejraději vzpomíná na hru Mrazík, ve které ztvárnila roli Marfuši. Přestože výroba kulis i kostýmů byla náročná, celá příprava představení měla hladký průběh. Soubor si při zkouškách užil mnoho legrace a parta divadelníků se stmelila nejen při společné práci na kulisách a kostýmech a při zkouškách, ale hlavně během mnoha repríz. Ochotníci Mrazíka hráli čtyři roky. Naopak do divadelní hry Čert a Káča se celý soubor pouštěl s nejmenší chutí. Bylo to spojené s náročnější přípravou, neboť kromě výroby kulis a kostýmů museli ochotníci sepsat scénář a také vyřešit mnohem více administrativních záležitostí, než je obvyklé. Čert a Káča se totiž zkoušel v rámci programu skupiny MAS Aktivios a ochotnický kroužek na toto představení dostal dotaci, která byla využita na veškerou organizaci. Herce navíc tlačil čas, a tak zkoušky probíhaly v nervóznější atmosféře. Nakonec se ale i tato hra stala velmi oblíbenou a herci i herečky se mohli ve svých rolích vyřádit, zvláště ve scénách z pekla.

V nadcházejícím roce 2018 bude ochotnické divadlo v Lužanech slavit stoleté výročí. Divadelníci chtějí tento divadelní rok začít lužanským lednovým vystoupením hry Nejkrásnější válka. V rámci oslav mají v plánu oslovit divadelní spolky z okolních obcí, aby v Lužanech během roku zahráli své inscenace. Oslavy

vyvrcholí premiérou nově nastudovaného představení Brouk v hlavě na motivy komedie Georgese Feydeaua, které v těchto dnech lužanští ochotníci nacvičují.

I přes to, že soubor je dnes poměrně velký, rádi mezi sebe přijmou nové členy. Vzhledem k jejich situaci by byli rádi hlavně za herce, ale ani herečky u nich nemají dveře zavřené. Ochotníci už také oslovují mladou generaci, aby se k nim pomalu začala přidávat. Neradi by se totiž jednoho dne dostali do situace, kdy například prince s princeznou budou hrát šedesátníci. Takovými problémy se ale ještě nějaký čas zabývat nemusí. Soubor nyní funguje perfektně a Miroslava Szlachtová může být na všechny hrdá. Jak sama říká, v souboru se sešla dobrá parta, která je dnes sehraná jako velká rodina, a všichni k představením přistupují s velkou zodpovědností. Na posledním představení Nejkrásnější války v červnu 2017 v Týništi jí tato slova potvrdili i diváci, kteří lužanské ochotníky vysoce hodnotili v konkurenci souborů z okolních obcí.

Staročeské máje v Lužanech

Ochotnický kroužek Lužany je jeden z několika spolků, které se v obci starají o kulturní život. Kromě ochotníků pořádají nejrůznější akce, například taneční zábavy, plesy nebo oslavy dětského dne, také TJ Sokol Lužany nebo Sbor dobrovolných hasičů. Z těchto akcí vynikají zejména lužanské staročeské máje.

Podle Národopisné encyklopedie Čech, Moravy a Slezska⁹⁴ lze staročeské máje zařadit ke královským obyčejům vesnické mládeže, které se konaly zpravidla o letnicích. Tyto obyčeje jsou pozůstatkem předkřesťanských jarních rituálů, které směřovaly k magickému zajištění prosperity a optimálních podmínek pro udržení života. Tyto oslavy přeměny jara na životodárné léto zažily dlouhý historický vývoj a v různých přírodních, hospodářských či náboženských podmínkách se přeměnily v rozmanitou škálu lidových obyčejů, ve kterých králové, královny a jejich družiny hráli hlavní roli. Vedle původní funkce se začala během slavností prosazovat i funkce zábavní a reprezentační. V 1. polovině 19. století začalo docházet k postupnému zanikání těchto obyčejů. Na procesu zanikání se podílela především celá řada církevních a úředních zákazů. Vytrácení pokračovalo i během 20. století a v současnosti lze zaznamenat pouze ojedinělý výskyt s nepravidelnou frekvencí konání.

Královské slavnosti obsahují mnoho obyčejových prvků, které mohou být shodné v různých královských hrách po celém území České republiky⁹⁵. Staročeské máje v Lužanech jsou spojeny se stavěním májek a vybíráním darů na jejich pořízení. Stavění májek má též dlouhou tradici. Vztyčené májky na návších a slavnosti s tím spjaté měly původně vyjadřovat náboženskou úctu a také poctu vrchnosti a úřadům. Věřilo se rovněž v magické účinky zelené barvy májek, která měla přivolat dostatek vláhy zejména v období růstu zemědělských plodin⁹⁶. Dnes

⁹⁴ BROUČEK, Stanislav a Richard JEŘÁBEK, ed. *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1450-2.

⁹⁵ Tamtéž, s. 425.

⁹⁶ Tamtéž, s. 522.

už tyto významy tradice neplní a postavení májky má spíše opět charakter reprezentativní a zábavní.

Dalším prvkem staročeských májů je průvod, který neprochází jen obcí Lužany, ale též sousední vsí Dlouhá Louka. Královskou družinu v takových průvodech obvykle doprovází různé postavy hodnostářů. V Lužanech se jedná o role rychtáře, kecala a žandarmů. Průvod se obvykle zastavuje u každého domu a součástí tradice je rovněž zazpívání a zahrání písně jednotlivým hospodářům a pohoštění s tancem. Zásadním atributem májů je samozřejmě oděv. Král má na sobě královský plášť a korunu a součástí jeho kostýmu je opentlená májka z malé břízky, která mu slouží jako žezlo. Krojovaná mládež je oděna do tradičních svátečních krojů. Ostatní postavy mají rovněž dobové kostýmy. Posledním a významným prvkem lužanských slavností je volba královny a společenský tanec česká beseda, kterým staročeské máje vrcholí.

První zmínka o konání této tradice v Lužanech je zaznamenána v zápisu v kronice obce z roku 1972, kde je tato akce popisována jako podívaná, jakou obec snad ještě nikdy nezažila⁹⁷. Pro velký úspěch se tedy od tohoto roku staročeské máje v obci konají nepravidelně až dodnes⁹⁸.

Průběh staročeských májů v obci Lužany

Přestože staročeské máje jsou tradicí konající se v měsíci květnu, jejich organizace začíná už během zimních měsíců. Především je třeba zajistit hudbu, jež během dne provází májový průvod a večer hraje na taneční zábavě, kterou jsou staročeské máje zakončeny. Obstarat se musí také kroje, které se většinou vypůjčují v Plzni. Nejdůležitější je ale samozřejmě domluva lidí podílejících se na této tradici. Staročeské máje jsou zpravidla akcí mladých a svobodných, v Lužanech je navíc pravidlem, že se jich smí účastnit mládež starší patnácti let. Aby bylo možné celou akci zorganizovat, často se oslovují i chlapci a děvčata ze

⁹⁷ Kronika obce Lužany, II. díl, s. 59.

⁹⁸ PETRŽELKOVÁ, Věra a Jitka Hrabíková. *Almanach obce Lužany*. Lužany, 2014. s. 10.

sousedních obcí, hlavně z Dlouhé Louky, Skočic nebo z Roupova. Na náročné organizaci se kromě mladých lidí podílí i další, především členové ochotnického kroužku. Ještě v zimě se začíná s nácviem české besedy, která je jedním z vrcholů celé akce. Návčiky se konají obvykle každou neděli v prostorách kulturního domu. Kromě mladých lidí v krojích patří ke staročeským májům také postavy krále, rychtáře, kecala a žandarmů. Představitelé těchto rolí se během nácviů musí naučit repliky, které v rámci průvodu říkají u každého domu anebo během závěrečného obřadu volby královny.

S blížícím se termínem konání staročeských májů, který připadá zpravidla na druhou květnou sobotu, je třeba také zajistit postavení vysoké máje ze smrku. Tato májka má oloupaný kmen a zelený vršek se zdobí barevnými pentlemi z krepových papírů. Májka je také ozdobena věncem z chvojí, který visí pod vrškem májky. Stavění májí na starosti všichni mladí. Úkolem chlapců je májku obstarat a postavit, zatímco děvčata ji zdobí pentlemi. Stavění májky probíhá 30. dubna a následující noci je nutné ji uhlídat před sousedy z okolních obcí. Ti se ji mohou pro ostudu lužanských pokusit pokácet nebo jinak poničit⁹⁹.

V přípravách staročeských májů se pokračuje následující týden, konkrétně první květnou sobotu. V tento den se všichni, kteří se májů účastní, schází v blízké vesnici Dlouhá Louka, aby zdejší občany pozvali nejen na staročeské máje s volbou královny a českou besedou, ale také na taneční zábavu. Celý průvod v čele s králem chodí od domu k domu, kde se za doprovodu harmoniky zahraje a zatančí jedna nebo dvě písničky. Král poté krátkými verši pozve celou rodinu na májovou slavnost. Zakoupení vstupenky a příspěvek na máje je vždy odměněn zazpíváním písně:

Panímáma hodná je,
dala nám na máje,
dala nám dvě zlatý,

⁹⁹ VONDRUŠKOVÁ, Alena, JEŘÁBEK, Richard, ed. *Český lidový a církevní rok: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Brno: MOBA, 2015. ISBN 978-80-243-6761-3, s. 93.

ty byly kulatý,
my si je schováme.

Obyvatelé Dlouhé Louky již tradičně na celý průvod čekají a mají pro celou družinu připravené rozmanité pohoštění, čímž se celý průvod častokrát protáhne až do pozdního odpoledne.

Přípravy vrcholí v pátek před konáním staročeských májů. V tento den se opět schází dívky, chlapci a všichni organizátoři, neboť je třeba připravit jeviště na závěrečný obřad volby královny. Výzdobu jeviště obvykle zajišťují členové ochotnického kroužku. Dále je zapotřebí ozdobit barevnými pentlemi z krepových papírů malé májky z břízek pro všechna svobodná děvčata, což obvykle mají na starosti ony samy. Ozdobené májky pak chlapci roznášejí a připevňují je k plotům u domů svobodných dívek nejen v Lužanech, ale i na Dlouhé Louce. Tím jsou přípravy na staročeské máje dokončeny.

Májová veselice začíná v sobotu ráno budíčkem. Chlapci již převlečeni v tradičních krojích se schází v šest ráno před místním hostincem a společně obchází celou ves, aby ji za doprovodu harmoniky vzbudili zpěvem známých lidových písniček. V osm hodin se k nim přidají dívky rovněž oblečené v krojích, král, rychtář, kecal i žandarmové a začíná průvod obcí. Během toho se celá královská družina zastavuje u každého domu, kde se zatančí a zazpívá jedna nebo dvě písničky. Král básničkou pozve hospodáře k večerní zábavě a žádá společně s rychtářem dary na májky, pro které podle tradice museli chlapci jít až do země zaslíbené, aby je mohli dát svobodným dívkám. Jako poděkování zazpívají krojovaní píseň stejnou jako během průvodu na Dlouhé Louce. Pokud v některém z domů bydlí svobodná dívka, je nutné zatančit si sólo s jejím otcem. Rychtář se jej poté dotazuje, kolik je ochoten vyplatit za svou dceru, aby se mohla stát královnou májů. Za tanec i zazpívání mají občané Lužan pro celou královskou družinu připravené malé pohoštění. Tento průvod trvá obvykle až do večerních hodin.

V osm hodin večer se pak všichni přesunou do kulturního domu, kde proběhne volba královny májů. Tento obřad zahajuje král svou řečí ke svým poddaným a vystoupí také kecal, který se dle tradice vrátil z dále a vypráví

o svých zkušenostech. Během vystoupení se taktéž recitují krátké básně, které si mladí předem připravili. Těmito básněmi se navzájem představují publiku a také na sebe jako na pranýři s humorem prozrazují nejrůznější prohřešky z minulých let. Poté se přistoupí k volbě královny májů, kterou se dle zvyklosti stává ta dívka, za kterou její otec vyplatil největší věno. Tuto dívku ozdobí věncem květin bývalá královna a symbolicky jí tak předá pomyslné žezlo. Po sólu pro novou královnu následuje vyvrcholení celého dne. Mladí v sále kulturního domu zatancují českou besedu a večer poté pokračuje taneční zábavou.

Nová královna vládne od svého zvolení až do své vlastní svatby. Do té doby se podle pravidel staročeské máje v obci nekonají, popřípadě se mohou zorganizovat máje takzvané malé. Během těchto májů se v průvodu obejde Dlouhá Louka i Lužany za jediný den a na večerním programu je pouze předtančení bez volby královny. Malé máje se v Lužanech několikrát organizovaly hlavně v 90. letech pod vedením Marie Borové. Zatím poslední staročeské máje i s volbou královny se pořádaly v květnu 2017.

Ochotnické divadlo na Dlouhé Louce

Počátky ochotnického divadla na Dlouhé Louce sahají do roku 1921. V té době se občané rozhodli vybudovat pomník padlým vojákům ve světové válce a peníze potřebné na jeho realizaci získávali hraním divadelních představení. V kronice se o tom doslova píše toto: „Smluvilo se několik hochů, že slušno by bylo, aby památky padlých ani v dobách pozdějších zapomenuto nebylo, postavit jim pomník. Svolána mládež obojího pohlaví a tu usneseno, by měsíčními příspěvky z pořádání divadelních představení a zábav opatřen obnos k postavení potřebný¹⁰⁰.“ Prvním divadelním představením za účelem získání financí byla divadelní hra Cholera, která měla premiéru v únoru 1921, a v březnu následovala premiéra dramatu Pod tíhou kletby¹⁰¹.

V roce 1926 se obec Dlouhá Louka osamostatnila, do té doby byla součástí Lužan. Dalším divadelním představením byla hra Andulka Šafářova, o kterou se nejvíce zasloužil starosta obce František Šindelář. Účinkovalo v ní celkem 32 herců. Hra se konala za obcí v lesíku Na Skalce. Tento lesík nebyl využíván jen pro divadelní představení, ale i pro další sportovní i kulturní akce. Pravidelně se zde konaly taneční zábavy. Za tímto účelem zde byl vybudován i taneční parket, kterému místní začali říkat Dupárna. Díky velkému rozmachu ochotnického divadla v obci zde občané svépomocí vybuďovali i přírodní jeviště a terén lesíku byl upraven do svahu jako hlediště. Součástí přírodní scény bylo i místo pro nápovědu. Opona i kulisy byly rovněž vyrobeny svépomocí. Představení na této divadelní scéně mohlo tehdy sledovat 150 až 200 diváků.

Většina všech dalších divadelních představení na Dlouhé Louce byla hrána v květnu o místní pouti. Na repertoáru byly kromě již zmíněné Andulky Šafářovy, která se hrála hned dvakrát, Maryša (též dvakrát), Námluvy v lese, Na tý louce zelený, Gazdina roba, Její pastorkyňa, Lakomec, Vojnarka, Na selském gruntě,

¹⁰⁰ Kronika obce Dlouhá Louka, s. 19. Kronika je uložena na obecním úřadě v Lužanech.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 20.

Kříž u potoka, Naši furianti a Kytice. S Vojnarkou se ochotníci představili i ve Stropčicích.

V průběhu druhé světové války se divadlo na Dlouhé Louce z důvodu zákazu nehrálo a s pravidelným hraním se začalo zase až v roce 1946 ve stejných termínech a na stejném místě - v lesíku Na Skalce. Zároveň byla obnovena tradice místních dožínků. Organizačně bylo vše pod hlavičkou dlouholoucké Jednoty hasičské. Po smrti Františka Šindeláře v roce 1953 převzal funkci divadelního režiséra Jaroslav Valeš. Máme-li vzpomenout na některé herce, kteří byli nejčastěji nominováni do hlavních rolí, musíme jmenovat především Václava Valeše, Jaroslava Valeše a Václava Hodana. Zdatně jim sekundovali i další, podle všeho často rodinní příslušníci: Josef Štýs, Václav Karásek, Miloslav Šotta, Karel Bosák, Jaroslav Tureček, Růžena Hodanová, Barbora Sýkorová, Jarmila Hrdličková, Josef Sedláček, Josef Živný, Magdalena Šindelářová nebo Filomena Sýkorová. Funkci nápovědy nejčastěji zastával Josef Šneberger.

Činnost ochotníků na Dlouhé Louce zanikla v roce 1964. Na sepsání záznamu jejich činnosti má hlavní zásluhu Barbora Sýkorová, která mimo jiné hrávala hlavní roli v *Maryše*¹⁰².

Rozhovor s pamětnicí Annou Klinerovou

Anna Klinerová, vnučka Františka Šindeláře, který se v polovině dvacátých let 20. století o vznik zdejšího amatérského divadelního souboru zasloužil nejvíce, v rozhovoru¹⁰³ vzpomínala na ochotnické divadlo na Dlouhé Louce. Sama ve svých 18 letech účinkovala v posledním představení dlouholouckých ochotníků *Lakomec*, a to v roli dohazovačky Frosiny.

Divadelní soubor na Dlouhé Louce měl prý velký věhlas v celém okolí. Diváky lákal nejen výběr klasických divadelních kusů, které ochotníci hráli, ale

¹⁰² PĚCHOUČEK, František. Ochotnické divadlo na Přešticku: Dlouhá Louka – Zelené. *Pod Zelenou horou*. 2011, **14**(2), 19-21.

¹⁰³ Rozhovor se uskutečnil 9. června 2017.

také krásné prostředí přírodního jeviště v lesíku Na Skalce. To nebylo využíváno jen zdejšími herci. Divadelní scénu využívali i žáci základní školy z blízkých Vřeskovíc pro svá divadla a besídky. Anna Klinerová vzpomíná, že i ona hrála v jednom z těchto představení - ve hře Zmoudření ševce Fanfrnocha. Podruhé se na jevišti objevila v již zmíněném Lakomci.

Premiéra představení Lakomec se jako vždy odehrála první květnou nedělí v roce 1964, tedy na dlouholouckou pouť. Hru režíroval Pavel Jiras, který v té době působil jako stálý člen oblastního divadla v Klatovech. Jako režisér získal velký respekt, ochotníci za ním jezdili i na jeho představení do Klatov. Věnoval se ochotníkům a pomáhal jim vytříbit jejich divadelní přednes, výslovnost i pohyb na jevišti. K režii představení přistupoval profesionálně, ale v žádném případě nepůsobil namyšleně. Naopak se dovedl plně přizpůsobit amatérským hercům i podmínkám pro hraní divadla na malé vsi. Kostýmy na představení si soubor vypůjčil z plzeňského divadla, některé kulisy zas od ochotnických spolků z okolních obcí. Ve funkci nápovědy se uplatnil Josef Šneberger. Zkoušky představení neprobíhaly dlouho, přibližně od začátku jara. Zkoušelo se na jevišti v kulturním domě i v lesíku Na Skalce. Premiéra tak náročné divadelní hry se v ochotnickém provedení velmi zdařila, ale reprízy tohoto představení se už nesehrály. Lakomcem ochotnické divadlo na Dlouhé Louce definitivně skončilo, jelikož mládež se rozutekla do měst za prací, obec se začala vyliďňovat a starší generace herců už neměla síly na náročnou organizaci dalších představení. Divadlo se na Dlouhou Louku přece jen ještě na chvíli vrátilo. V roce 2015 se zde konalo druhé setkání rodáků a u této příležitosti nacvičily a sehrály děti z Dlouhé Louky pohádku Tři bratři na motivy scénáře Zdeňka Svěráka. Představení s dětmi nacvičila ing. Karolína Šimonovská.

Ochotnické divadlo v Zeleném

Počátky ochotnického divadla v Zeleném spadají do roku 1932. V tomto roce se zde konaly i první dožínky. K prvním provedeným inscenacím patřila hra podle J. Š. Baara Pro kravičku a známý Lešetínský kovář. V dalších letech následovaly ještě hry Na tři kroky ode mne a Česká chaloupka. Tu již režíroval Josef Chudáček, který se do Zeleného přistěhoval z Plzně, kde mu bydliště zničilo bombardování. To už tedy muselo být na sklonku války, či po válce. Manželé Chudáčkovi ještě připravili hru Láska si nedá poroučet a dětské představení Dukátová semena. Poté se odstěhovali do Lužan a z nich odešli do Heřmanovy Hutě.

Ochotnické hnutí v Zeleném organizoval spolek Domovina. V něm vynikl jako hlavní organizátor a také režisér Jan Racek ze Zelené Hory. S divadlem mu nejvíce pomáhali František Bauer, Josef Matějka a Matěj Brabec. V roce 1979 přijeli do Zeleného na sraz rodáků také manželé Chudáčkovi. Tento den zvěčnil kronikář Tomáš Voves v kronice obce Zelené tímto zápisem: „Jako my jsme, co mladý dorost, v létech 1928 – 1930 vždy na Smrtnou neděli hrávali divadla, tak se tu neděli 12. března 1979 ujaly i nejmladší děti a sehrály tu v sále Jednoty dětskou besídku, v níž předvedly něco písní a tanečků.“Kdy se v Zeleném přestalo hrát amatérské divadlo, není přesně známo. Zato si pamětníci vybavili ještě něco z dalších společenských a kulturních aktivit v této maličké obci. Rok co rok chodily po vsi o masopustě maškary a po nich následovaly staročeské máje. Kolem roku 1940 vznikla v Zeleném tzv. Buštěhradská kapela, která se udržela do roku 1950. Ještě v roce 1946 byly pořádány sokolské dožínky, dva roky nato se muži a dorostenci ze Zeleného zúčastnili XI. Vsesokolského sletu v Praze. Pak byl ovšem v roce 1952 Sokol zrušen. V roce 1979, jak bylo zmíněno, a ještě po dalších deseti letech v roce 1989 uvítalo Zelené srazy svých rodáků k výročí obce,

o níž první písemná zmínka pochází z roku 1379. Tyto vzpomínky zapsal společně s Janem Balínem Jan Rašplička.¹⁰⁴

¹⁰⁴ PĚCHOUČEK, František. Ochotnické divadlo na Přešticku: Dlouhá Louka – Zelené. *Pod Zelenou horou*. 2011, **14**(2), 19-21.

Závěr

Cílem této práce bylo zachytit ochotnickou divadelní činnost v obci Lužany od samého počátku až do roku 2017 a podat o ní utříděné a ucelené poznámky. Na základě prostudování dostupných zdrojů a informací získaných z rozhovorů s pamětníky i současnými členy souboru lze činnost ochotnického divadla v obci Lužany rozdělit do tří období.

První zmínka o ochotnickém divadle v Lužanech pochází z roku 1918. Od této doby se divadelní představení konala tradičně o lužanské pouti. Divadla se hrávala na přírodním jevišti v parku lužanského zámku. Ochotníci v této době působili pod organizací sboru dobrovolných hasičů, později spolupracovali také s osvětovou besedou. Tato éra ochotníků v Lužanech trvala s útlumem v meziválečném období až do poloviny šedesátých let.

Druhé období se započalo v roce 1978, kdy se na popud osvětové besedy podařilo obnovit činnost divadelního kroužku. Nově vzniklý divadelní soubor přibližně třinácti herců si dal název Pod Tanečkem. Výraznou osobností a režisérem byl v tomto období Oldřich Váca. Pod jeho vedením soubor nastudoval například pohádku Červené pantoflíčky, divadelní hru Lumpacivagabundus aneb Ludrácký trojlístek a také velmi úspěšné představení Čert na zemi. Soubor se rovněž zúčastnil několika přehlídek amatérských divadel, přičemž největší úspěch sklidili ve Žluticích, odkud si přivezli i několik ocenění. Divadelní soubor Pod Tanečkem začal ve větší míře vystupovat i v okolních obcích, nicméně premiéry jejich představení se vždy konaly v kulturním domě v Lužanech. Tento soubor se rozpadl v roce 1990.

Od roku 1991 se mladá generace v Lužanech rozhodla s ochotnickým divadlem pokračovat. Nový soubor si začal říkat Lužanská omladina a do čela souboru se dostala Marie Borová. Éra Lužanské omladiny se vyznačuje především pravidelným konáním obnovené tradice staročeských májů, kterou skupina mladých lidí připravovala. Kromě této tradice nastudovali mladí ochotníci též divadelní pohádky Není čert jako čert a Neohrožený Mikeš. Velký úspěch měla

jejich estráda Tentokrát u nás doma. Lužanská omladina pokračovala v nastaveném trendu vystupování i mimo Lužany. Po smrti vedoucí souboru Marie Borové v roce 2003 soubor dále pokračoval v činnosti, avšak přestali používat název Lužanská omladina. V současné době je jejich oficiálním názvem Ochotnický kroužek Lužany, z. s. a ve funkci principálky souboru působí Miroslava Szlachtová. Fungování kroužku je už od roku 2004 založeno především na kolektivní spolupráci. Z nastudovaných her lze jmenovat například Dívčí válku, Čerta a Káču nebo divadelní pohádku Mrazík. Představení lužanských ochotníků se dnes těší velkému zájmu publika a se svými inscenacemi často vystupují i v dalších obcích.

Přestože ochotnické soubory v Lužanech několikrát změnilý svůj název, jejich koncept se zachoval od samého počátku až dodnes. Cílem lužanských ochotníků vždy bylo především pobavit diváky a dovolit jim během svých představení oprostít se od každodenních starostí.

Resumé

Tato diplomová práce se zabývá historií ochotnického divadla v obci Lužany od roku 1918 dodnes. Práce zachycuje vznik divadelní tradice, podrobně mapuje repertoár divadla a popisuje činnost ochotnického kroužku. Práce obsahuje výčet všech premiér ochotnického spolku a rozhovory s osobnostmi divadla. Krátce se též zmiňuje o působení ochotníků v Zeleném a v Dlouhé Louce. Součástí práce je rovněž kapitola o tradici staročeských májů, která je s působením ochotnického divadla v obci úzce spjata.

Klíčová slova: ochotnické divadlo, divadlo, historie, repertoár, Lužany, staročeské máje

This thesis is focused on the history of amateur theatre in Lužany since 1918 up to the present time. The origin of the amateur theatre, complete repertoire and activity of the theatre club in Lužany is described in detail. It contains the list of all premieres and interviews with figures connected with the amateur stage. The activity of amateur theatre in Zelené and in Dlouhá Louka is also mentioned. This thesis also contains a chapter about the tradition "staročeské máje" which is closely connected to the activity of the amateur theatre club in Lužany.

Key words: amateur theater, amateur, history, repertoire, Lužany

Seznam použité literatury a pramenů

Prameny

Obecní kronika Lužany, I. díl (1928 - 1969)

Obecní kronika Lužany, II. díl (1970 - 1983)

Obecní kronika Lužany, III. díl (1984 - 2004)

Obecní kronika Dlouhá Louka

Kronika ochotnického spolku Lužany (1978 - 1994)

Kronika hasičského sboru

Literatura

BROUČEK, Stanislav a Richard JEŘÁBEK, ed. *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1450-2.

PETRŽELKOVÁ, Věra a Jitka Hrabíková. *Almanach obce Lužany*. Lužany, 2014.

POUZA, Ludvík. *Putování za divadelními ochotníky: Přešticko a okolí*. Přeštice, 2007.

VONDRUŠKOVÁ, Alena, JEŘÁBEK, Richard, ed. *Český lidový a církevní rok: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Brno: MOBA, 2015. ISBN 978-80-243-6761-3.

Periodika

Lužanský občasník. Lužany, 2005, **1**.(1).

Lužanský občasník. Lužany, 2006, **2**.(3).

Lužanský občasník. Lužany, 2006, **4**.(7).

Lužanský občasník. Lužany, 2009, **5**.(9).

Lužanský občasník. Lužany, 2009, **6**.(10).

Lužanský občasník. Lužany, 2013, **9**.(17).

Lužanský občasník. Lužany, 2016, **11**.(22).

PĚCHOUČEK, František. Běžný večer obyčejné rodiny v podání lužanských ochotníků. *Plzeňský deník*. 1999, 19.

PĚCHOUČEK, František. Ochotnické divadlo na Přešticku: Dlouhá Louka – Zelené. *Pod Zelenou horou*. 2011, **14**(2), 19-21.

ŠATRA, Pavel. Lužanští ochotníci se činí. *Plzeňský deník*. 2016, , 10.

Elektronické zdroje

Dostupné z: <http://www.obec-kbel.cz/udalosti-v-obci/kultura/2008/?ftshow=16&archiv=true#ka16>

Dostupné z: <http://www.obec-luzany.cz/spolky-sdruzeni/ochotnicky-krouzek-luzany>

Oficiální stránky obce Kbel [online]. 2008 [cit. 2017-06-08].

Ochotnický kroužek Lužany. *Obec Lužany* [online]. 2008 [cit. 2017-06-08].

Jiné zdroje

Soukromé poznámky Františka Pěchoučka

Rozhovor s Annou Klinerovou (9. června 2017)

Rozhovor s Miroslavou Szlachtovou (18. června 2017)

Rozhovor s Andreou Drdovou a Soňou Komorousovou (10. června 2017)

Rozhovor s manželi Vácovými (12. června 2017)

Seznam obrázků a příloh

- Obr. 1 přírodní jeviště v lužanském zámeckém parku; archiv SDH Lužany
- Obr. 2 fotografie z představení Zemský ráj to napohled (1949); archiv SHD Lužany
- Obr. 3 fotografie z představení Zlý duch Lumpacivagabundus aneb Ludrácký trojlístek (1979); fotografie je součástí kroniky ochotníků
- Obr. 4 fotografie z představení Talisman (1980); fotografie je součástí kroniky ochotníků
- Obr. 5 fotografie z představení Dívčí válka(2008); archiv Miroslavy Szlachtové
- Obr. 6 fotografie z představení Mrazík (2009), archiv Miroslavy Szlachtové
- Obr. 7 fotografie z představení Čert a Káča (2013), dostupné z: <http://klatovsky.denik.cz/galerie/divadelni-slavnosti-v-klatovech.html?mm=6191517>
- Obr. 8 fotografie z představení Nejkrásnější válka, dostupné z: http://archetto.rajce.idnes.cz/Luzany_-_Nejkrasnejsi_valka_-_26.2.2016/
- Obr. 9 fotografie - staročeské máje (1972), in: PETRŽELKOVÁ, Věra a Jitka Hrabíková. *Almanach obce Lužany*. Lužany, 2014.
- Obr. 10 fotografie - staročeské máje (2017), dostupné z: http://archetto.rajce.idnes.cz/Luzany_-_Maje_2017/
- Příloha I Přehled premiér divadelních představení
- Příloha II Přehled uskutečněných staročeských májů

Obr. 1

Přírodní jeviště v zámeckém parku

Obr. 2

Představení Zemský ráj to napohled (1949)

Obr. 3

Představení Zlý duch Lumpacivagabundus aneb Ludrácký trojlístek (1979)

Obr. 4

Představení Talisman (1980)

Obr. 5

Představení Dívčí válka (2008)

Obr. 6

Představení Mrazík (2009)

Obr. 7

Představení Čert a Káča (2013)

Obr. 8

Představení Nejkrásnější válka

Obr. 9

Staročeské máje (1972)

Obr. 10

Staročeské máje (2017)

Příloha I

Přehled premiér divadelních představení

- 1920 - Jánošík (J. Mahen)
- 1925 - Bělohorská mračna (J. F. Karas), U Bílého koníčka (O. Blumenthal)
- 1927 - Padla kosa na kámen (K. Burian), Kupte si rádio
- 1928 - Zasnoubení po tmě (R. Mařík), Jánošík (J. Mahen), Pro vlajku československou (F. Oliva)
- 1931 - Na otavském klepáči (K. Burian), Veličenstvo v base (K. Fořt)
- 1932 - Lucerna (A. Jirásek), Humoristický večírek
- 1934 - Bim bum bác (K. Koutný)
- 1935 - Na letním bytě (J. Štolba)
- 1936 - Kubata dal hlavu za Blata (V. Sedláček)
- 1942 - Vesničko má
- 1948 - Z českých mlýnů (E. Starý)
- 1949 - Zemský ráj to napohled (B. Rajská - Smolíková)
- 1950 - Na letním bytě (J. Štolba)
- 1951 - Sluneční paseka (J. Urban)
- 1952 - Chudák manžel (Moliere)
- 1956 - Paní Marjánka, matka pluku (J. K. Tyl)
- 1957 - Císař pán o ničem neví (S. Radešínský)
- 1958 - Enšpígl (J. K. Tyl)
- 1959 - Naši furianti (L. Stroupežnický)
- 1961 - Václav Hrobčický z Hrobčic (L. Stroupežnický)
- 1963 - Tři chlapi v chalupě (Jaroslav Dietl)
- 1965 - Hrátky s čertem (J. Drda)
- 1966 - Paní Mincmistrová (L. Stroupežnický)
- 1978 - Konečně začínáme (estráda - vůastní scénář), Červené pantoflíčky (H. Ch. Andersen)
- 1979 - Zlý duch Lumpacivagabundus andeb Ludrácký trojlístek (J. N. Nestroy)
- 1980 - Talisman (J. N. Nestroy)

1981 - Sluha dvou pánů (C. Goldoni), Vzpomínka na Karla Hašlera (estráda - vlastní scénář)
1983 - Čert na zemi (J. K. Tyl)
1987 - Ať žije kabaret (estráda - vlastní scénář)
1988 - Žebrácká opera (J. Gay)
1990 - Kapitán Nemo (estráda - vlastní scénář)
1993 - Neohrožený Mikeš (V. Vaňátko)
1994 - Není čert jako čert (J. Pětivoký), Večer nejen pro dříve narozené (estráda - vlastní scénář)
1999 - Tentokrát u nás doma (estráda - vlastní scénář)
2004 - Od vesnice k vesnici, od města k městu (estráda - vlastní scénář)
2008 - Dívčí válka (F. R. Čech)
2009 - Mrazík (na motivy filmového scénáře N. J. Erdmana a M. Volpina)
2013 - Čert a Káča (vlastní scénář)
2016 - Nejkrásnější válka (V. Rencín)

Příloha II

Přehled uskutečněných staročeských májů

- 1972 - královna májů Marie Bezděková
- 1979 - královna májů Helena Křenová
- 1980 - bez volby královny májů
- 1984 - královna májů Bohumila Pelíšková
- 1991 - královna májů Andrea Borová
- 1992 - bez volby královny májů
- 1993 - královna májů Monika Kožíšková
- 1994 - bez volby královny májů
- 1995 - bez volby královny májů
- 1996 - královna májů Jana Wojnarová
- 1997 - královna májů Soňa Borová
- 1998 - královna májů Petra Benediktová
- 2006 - královna májů Vendula Motlíková
- 2008 - královna májů Milada Hánová
- 2014 - královna májů Jana Rýmusová
- 2016 - královna májů Lucie Faiglová
- 2017 - královna májů Alena Hrabíková